

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Ochrana hospodářské soutěže
Protection of Economic Competition

Student :	Jiří Svoboda
Vedoucí bakalářské práce:	JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2010

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.

Místo a datum odevzdání BP:

Jméno a příjmení, podpis

Obsah

1	Úvod	1
2	Vymezení základních pojmů	3
2.1	Hospodářská soutěž	3
2.2	Relevantní trh	3
2.3	Kartelové právo	5
2.3.1	Komunitární (evropské) právo hospodářské soutěže	5
2.3.2	České soutěžní právo	7
3	Dohody narušující soutěž	9
3.1	Pojem kartel	9
3.2	Zakázané dohody	10
3.2.1	Cenové kartely	10
3.2.2	Kartely o určení jiných obchodních podmínek	11
3.2.3	Kontrolní kartely	11
3.2.4	Segmentační (rozdělovací) kartely	12
3.2.5	Junktimační kartely	12
3.2.6	Diskriminační kartely	12
3.2.7	Bojkotové kartely	12
3.3	Příklady výslovně neuváděných typů dohod	13
3.4	Výjimky z kartelů	13
3.4.1	Vyjmutí dohod ze zákazu podle jejich obsahu (zákonné výjimky)	14
3.4.2	Vyjmutí dohod ze zákazu na základě pravidla „de minimis“ (bagatelní kartely)	14
3.4.3	Vyjmutí dohod ze zákazu podle na základě obecné (blokové) výjimky	15
3.5	Řízení o kartelu	15
3.5.1	Právní obrana proti rozhodnutí	16
4	Monopolní a dominantní postavení a jejich zneužívání	18
4.1	Pojem zneužívání dominantního postavení	18
4.2	Monopolní versus dominantní postavení	18
4.3	Nepřiměřené podmínky	20
4.4	Vázané obchody	21
4.5	Diskriminace	21

4.6	Omezování výroby, odbytu a obchodování	21
4.7	Predátorské ceny	21
4.8	Neumožnění přístupu k zařízení	22
4.9	Výslovně neuváděné typy zneužití dominantního postavení.....	22
4.10	Řízení o zneužívání dominantního postavení	23
4.10.1	Právní obrana proti rozhodnutí	24
5	Spojování soutěžitelů	26
5.1	Pojem spojování soutěžitelů	26
5.2	Řízení o povolení spojení soutěžitelů	28
5.2.1	Sankce	332
5.2.2	Právní obrana proti rozhodnutí	33
5.2.3	Zrušení rozhodnutí o povolení spojení	33
6	Uplatňování zákona o ochraně hospodářské soutěži v praxi.....	34
6.1	Uzavírání kartelových dohod	34
6.2	Zneužívání dominantního postavení	36
6.3	Spojování soutěžitelů	41
7	Závěr	42
	Seznam použité literatury	43
	Seznam použitých zkratk	

1 Úvod

I když ekonomie jako samostatná vědní disciplína vzniká někdy v 18. století, řešení základních ekonomických problémů spadá v podstatě do období, kdy se na Zemi objevili první lidé. Od této doby až do současnosti se prostřídalo několik systému ekonomie, od zvykového systému uplatňovaného v době počátku dějin lidstva (dnes v podstatě neexistujícím), přes příkazový systém uplatňovaný v zemích s komunistickým režimem, až po současný systém tržního hospodářství, se kterým se setkáváme téměř ve všech vyspělých zemích světa. Tržní model je založen na principu tržního mechanismu, kde vzájemný vztah mezi nabídkou a poptávkou určuje co, jakým způsobem a pro koho vyrábět. Tento princip umožňuje v tržní ekonomice fungování svobodné hospodářské soutěže, která by však nemohla účinně fungovat bez existence práva, respektive právních předpisů. Právě za účelem ochrany účinnosti hospodářské soutěže byla vytvořena další oblast práva - právo soutěžní.

Soutěžní právo (nebo také právo hospodářské soutěže) je rozděleno do dvou pododvětví, které jsou odvozeny od dvou forem zneužití účasti v hospodářské soutěži. Prvním z nich je právo proti nekalé soutěži (právo nekalé soutěže) zabývající se ochranou soutěže proti nekalému soutěžnímu jednání, druhé pododvětví soutěžního práva pak tvoří právo na ochranu hospodářské soutěže (kartelové právo, antitrustové právo), jehož smyslem je především vytvoření předpokladů pro existenci soutěže.

Ačkoliv právo nekalé soutěže a právo kartelové spolu dohromady tvoří náplň soutěžního práva a svobodné fungování tržního hospodářství by se neobešlo bez absence ani jednoho z nich, rozdělení soutěžního práva na dvě specifické části není vůbec od věci. Právo nekalé soutěže je orientováno soukromoprávně a jeho náplní je sledování poctivého soutěžení s respektováním všech soutěžních pravidel. Spory plynoucí z nekalé soutěže jsou charakteru občanskoprávního a tyto spory řeší soudy ve sporném řízení na základě žalob podaných účastníky hospodářské soutěže (soutěžitelé, spotřebitelé), kteří se cítí být poškozeni nekalým soutěžním jednáním. Právní úpravu nekalé soutěže nalezneme v obchodním zákoníku.

Oproti tomu kartelové právo, které je upraveno v zákoně o ochraně hospodářské soutěže, je povahy veřejnoprávní. Narozdíl od sporů z nekalé soutěže, které řeší soudy, kontrola chování soutěžitelů, rozhodování o tom, zda došlo k jednání

narušujícímu hospodářskou soutěž či nikoli a postihování případného protisoutěžního jednání spadají do působnosti soutěžního úřadu.

Smyslem soutěžního práva obecně je umožnit a zajistit fungování soutěživosti, díky které je schopen se rozvíjet trh. Ani soutěžní prostředí založené převážně na samoregulaci trhu na základě vývoje nabídky a poptávky, což je jeden z hlavních předpokladů fungování tržního ekonomického systému, se však neobejde bez existence soutěžních pravidel. Absence takových pravidel by totiž vedla k neomezené svobodě trhu nebo dokonce soutěžnímu zmatku, a to by v důsledku paradoxně znamenalo omezení či dokonce zrušení soutěže, potažmo zrušení tržní svobody celkově (např. vytvářením kartelových dohod nebo vznikem monopolů). Snahou zákonodárců je tedy vytvořit právní předpisy, které umožňují podpořit vytváření nových soutěžních vztahů a chránit soutěžní vztahy již na trhu existující a zároveň zabránit praktikám, které by mohly narušit rozvoj hospodářské soutěže.

Bakalářskou práci jsem pomyslně rozdělil na dvě části. První část bych označil jako obecnou, poněvadž se v ní pokusím o vysvětlení pojmů používaných v souvislosti s hospodářskou soutěží či vůbec s celým soutěžním právem a dále se budu věnovat jednotlivým typům soutěžních jednání narušujících hospodářskou soutěž, považovaných dle soutěžního práva za protisoutěžní.

V druhé části mé bakalářské práce se pak zaměřím na narušování hospodářské soutěže v praxi. To znamená, že se pokusím poznatky z teorie aplikovat na aktuální případy některých kartelových dohod, zneužití dominantního postavení nebo spojování soutěžitelů na českém či zahraničním trhu.

Cílem mé bakalářské práce je pokusit se vysvětlit smysl právní úpravy hospodářské soutěže veřejnoprávní částí soutěžního práva, ať už českého nebo komunitárního. Mou snahou je hlavně přiblížit význam pojmů, se kterými se v souvislosti s hospodářskou soutěží setkáváme, charakterizovat jednotlivá soutěžní, respektive protisoutěžní jednání z hlediska jejich podstaty, možných projevů a dopadů na hospodářskou soutěž a posléze tuto charakteristiku použít pro srovnání s některými případy z praxe.

2 Vymezení základních pojmů

Než se budu postupně věnovat jednotlivým druhům jednání, které jsou jak v rámci českého, tak v rámci evropského komunitárního soutěžního práva shledávány za protisoutěžní, tudíž i nelegální, musím nejprve vysvětlit několik stěžejních pojmů, se kterými se v této oblasti práva setkáváme.

2.1 Hospodářská soutěž

Soutěž je z obecného hlediska výraz každému zcela známý a ani pro oblast soutěžního práva není význam tohoto slova jiný, neboť i na trhu se podnikatelské subjekty snaží o dosažení úspěchu, snaží se o to, být lepší než ostatní. Pro účely soutěžního práva bych soutěž charakterizoval jako dynamický proces, jehož proměnlivost je zapříčiněná tím, že při snaze dosáhnout hospodářského úspěchu (na úkor ostatních soutěžitelů), chování jednoho subjektu ovlivňuje i chování konkurence, čímž dochází ke změně parametrů trhu, to znamená k jeho vývoji.

Pro pojem hospodářská soutěž neexistuje jednotná definice. Obecně je za hospodářskou soutěž považováno soutěžení podnikatelských subjektů, jinak řečeno snaha těchto podnikatelských subjektů o dosažení hospodářského úspěchu (o předstížení ostatních soutěžitelů na trhu).

Definici soutěžitele z pohledu soutěžního práva nalezneme v § 2 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže, který za soutěžitele považuje fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právnickými osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli. Z toho vyplývá, že účastníky hospodářské soutěže nejsou jen samotní soutěžitelé, ale i spotřebitelé a další subjekty (označováni jako rušitelé), kteří vystupují v soutěžních vztazích.

2.2 Relevantní trh

Vymezení relevantního trhu je prvním a nejdůležitějším krokem při zkoumání a hodnocení postavení na trhu určitého soutěžitele. Stejně tak při posuzování, zda se jedná o soutěžní jednání v rozporu se zákonem, má vymezení relevantního trhu zásadní význam. Kterýkoliv soutěžitel totiž může zaujímat pozici na více relevantních trzích, přitom jeho tržní síla bude na každém trhu jiná.

Dle zákona o ochraně hospodářské soutěže je relevantním trhem trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území.

Jiná charakteristika říká, že relevantním trhem je prostorový a časový souběh nabídky a poptávky po takových produktech, které jsou z hlediska uspokojování určitých potřeb uživatelů těchto produktů shodné nebo vzájemně zastupitelné.¹

Co se týče evropského komunitárního práva, nenalezneme žádný právní předpis, který by relevantní trh definoval, nicméně definice uvedena v zákoně o ochraně hospodářské soutěže vychází především z rozsudků Evropského soudního dvora.

Když se na uvedené definice podíváme podrobněji, můžeme z nich vyčíst, že relevantní trh je vymezován ze tří hledisek – věcného, teritoriálního a časového.

Věcné vymezení relevantního trhu představuje výrobky nebo služby, které se z pohledu spotřebitele a s ohledem na jejich vlastnosti, ceny a zamýšleného použití dají považovat za vzájemně zaměnitelné nebo zastupitelné.² Přitom pohled spotřebitele má zde stěžejní význam, poněvadž pro vymezení relevantního trhu není důležité, zda je produkt zastupitelný z technologické hlediska, ale zda je schopen alespoň podobně uspokojit specifickou potřebu spotřebitele.

Z hlediska **teritoriálního (geografického)** je trh vymezen územím, na kterém mohou spotřebitelé vyhledávat ony substituty zboží, přičemž soutěžní podmínky uvnitř tohoto trhu jsou dostatečně homogenní, ale navenek dostatečně odlišné od podmínek na jiném území.³

Třetí složkou relevantního trhu je **časové vymezení**, které je chápáno jako vymezení doplňkové, a proto ji některé teorie za samostatnou složku relevantního trhu vůbec nepovažují. Podle mého názoru časové hledisko svůj význam má, neboť postavení soutěžitele na relevantním trhu (což je podstatný aspekt například pro posuzování dominantního či monopolního postavení) je vždy posuzováno vzhledem k určitému časovému úseku.

¹ Raus, D., Neruda, R. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 11.

² Viz § 2. odst. 2 zák. č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

³ Viz § 2. odst. 2 zák. č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

2.3 Kartelové právo

Kartelové právo je veřejnoprávní částí soutěžního práva, jehož účelem je ochrana hospodářské soutěže proti jejímu vyloučení, omezení, ohrožení nebo narušení.⁴ Úkolem kartelového práva tak není jen chránit jednotlivé soutěžitelé, ale chránit hospodářskou soutěž jako celek.

Kartelové právo je založeno na čtyřech principech, které jsou uplatňovány na jednání uvedená v zákoně o ochraně hospodářské soutěže (uzavírání zakázaných dohod, zneužívání dominantního postavení a spojování soutěžitelů. Tyto principy popisuje Raus a Neruda (2005, str. 8) takto:

1. Soutěžitelé mohou v hospodářské soutěži jednat samostatně, mohou spolupracovat nebo se mohou spojovat, sdružovat či jinak seskupovat a na trhu pak působit společně.
2. Jednají-li soutěžitelé samostatně, mohou jednat tak, aby svým jednáním dosáhli pro sebe maximálního užitku, mají-li však dominantní postavení, jsou vystaveni povinnosti respektovat přísnější pravidla, než kdyby dominantního postavení nedosahovali. Nesmějí svého dominantního postavení zneužívat.
3. Spolupracují-li spolu soutěžitelé, mohou spolu uzavírat jakékoli dohody, s výjimkou těch, které jsou považovány za zakázané dohody, neboť narušují hospodářskou soutěž.
4. Soutěžitelé se mohou sdružovat či jinak seskupovat, mají-li však na trhu významnější postavení, podléhá jejich sdružování či jiné seskupování povolení.

2.3.1 Komunitární (evropské) právo hospodářské soutěže

Právní rámec ochrany hospodářské soutěže, potažmo ochrany soutěživosti, která umožňuje vývoj trhu, je vytvořen na úrovni státní (tzn. existují české právní normy), ale od vstupu České republiky do Evropské unie roku 2004 je hospodářská soutěž regulována také tzv. komunitárním právem Evropského společenství, aplikovaného do českých právních předpisů pomocí zákona o ochraně hospodářské soutěže. Pro snazší orientaci v systému komunitárního práva nejprve uvedu strukturu právních norem Evropského společenství (Evropské unie).⁵

⁴ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 7.

⁵ Evropské společenství od roku 1993 existuje jako Evropská unie, nicméně v některých názvech právních předpisů vydaných před vznikem EU se stále objevuje pojem Evropské společenství.

Základem evropského soutěžního práva veřejného jsou články č.81 a č. 82 Smlouvy o založení Evropského společenství. Článek č. 81 obsahuje právní úpravu o zákazu uzavírání dohod narušujících soutěž, článek č. 82 řeší problematiku zneužívání dominantního postavení. Tato ustanovení jsou závaznými pravidly pro všechny účastníky trhu.

Dalšími právními předpisy obecně závaznými a přímo aplikovatelnými v každém členském státě jsou nařízení Rady nebo Komise. Přímě aplikovatelné znamená, že každý členský stát musí tyto právní předpisy aplikovat do právních předpisů vnitrostátních.

Rada i Komise Evropské unie jsou oprávněny vydávat kromě nařízení také směrnice, které, narozdíl od nařízení, členským státům stanovují cíle, jichž má být dosaženo, ale způsob, jakým daný stát tyto cíle splní, zůstává v moci státu. I když Rada i Komise tuto možnost mají, za celou dobu členství České republiky v Evropské unii byla v oblasti soutěžního práva přijata pouze Nařízení, z nichž nejdůležitější jsou Nařízení č. 1/2003, o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 smlouvy a Nařízení č. 139/2004, o kontrole spojování mezi podniky.

Komise kromě směrnic a nařízení, k jejichž vydávání je zmocnila Rada, vydává i nezávazné pomocné obecné instrukce (oznámení, sdělení), označované také jako obecné zásady či vodítka. Tato oznámení nejsou nijak závazná, jsou jen obecnými sděleními informujícími o postoji Komise k některým problémům komunitárního práva.

Na pomyslném posledním stupínku struktury evropských právních předpisů jsou pak rozsudky Evropského soudního dvora, Soudu první instance a rozhodnutí Komise. Komise je v souvislosti s aplikováním komunitárního soutěžního práva hlavním orgánem Evropské unie. Její rozhodnutí jsou významným zdrojem informací z hlediska interpretace komunitárního práva, a to jak pro veřejnost, tak pro jednotlivé členské státy. Rozsudky Soudu první instance jsou dalším významným prostředkem interpretace evropského soutěžního práva. Soud první instance rozhoduje o odvolání proti rozhodnutím Komise, zkoumá, zda Komise správně interpretovala Smlouvu ES, zda je rozhodnutí řádně zdůvodněno a neobsahuje vady. Tyto rozsudky jsou pro Komisi závazné a neexistuje proti nim opravný prostředek.

Evropský soudní dvůr vydává rozsudky o tzv. prejudiciální otázce. V situacích, kdy se v členském státě vyskytne spor z důvodu nejasné aplikace nebo interpretace

komunitárního soutěžního práva, může národní soud členského státu vznést otázku k Evropskému soudnímu dvoru. Rozsudek Evropského soudního dvora pak řeší nejasnosti ohledně interpretace komunitárního práva a pro národní soud je závazný.

2.3.2 České soutěžní právo

Vedle komunitárního práva ES platného na celém území Evropské unie, existuje v rámci našeho státu také české (vnitrostátní) soutěžní právo, do něhož musí být komunitární právo aplikováno. Právní úprava, pomocí které je možno takto učinit, se nachází v zákoně č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Tento zákon byl po dobu své existence již šestkrát novelizován a jeho zatím poslední novelizací je zákon č.296/2007 Sb. s účinností k 1. lednu 2008. Tento zákon je rozdělen do desíti hlav, které mimo jiné obsahují úpravu o dohodách narušujících soutěž, dominantním postavení a jeho zneužívání, o spojování soutěžitelů a také o Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, jeho řízení a pokutách či jiných opatřeních k nápravě.

Co se týče legislativy, kromě tohoto zákona jsou pro hospodářskou soutěž podstatné další podzákonné předpisy. Těmi jsou vyhlášky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, kterými Úřad uděluje obecné (blokové) výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž.

Jelikož pro českou hospodářskou soutěž současně existují dva právní řády (komunitární a vnitrostátní), je pro správné použití jednoho nebo druhého práva nutné vědět, jaký je mezi těmito právy vzájemný vztah. I když je evropské soutěžní právo založeno na stejných principech jako soutěžní právo české, existuje několik pravidel pro to, které právo v dané situaci zvolit.

Podle prvního pravidla se na jednání s komunitárním prvkem použije komunitární soutěžní právo. Jednání s komunitárním prvkem je takový správní delikt, který je schopen výrazně ovlivnit obchod mezi členskými státy evropské unie⁶ (tím se rozumí poskytování zboží či služeb přes hranice nejméně dvou členských států Evropské unie). Jedná-li se však o protisoutěžní jednání, které obchod mezi členskými státy ovlivnit nemůže, je toto jednání posuzováno dle vnitrozemského státního práva.

První pravidlo určuje, který právní řád se na konkrétní druh jednání použije, není z něj však zcela jasné, který úřad je příslušný správní delikt oprávněn řešit. Nejasnost ohledně příslušností úřadů eliminuje druhé pravidlo, podle kterého, celkem

⁶ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 42.

logicky, protisoutěžní jednání bez komunitárního prvku řeší soutěžní úřad příslušné členské země a protisoutěžní jednání s komunitárním prvkem pak řeší nejlépe umístěný soutěžní úřad, nebo Komise, pokud si řízení atrahuje (tzn. přenese působnost ze soutěžního úřadu na Komisi).

Na základě pravidla třetího, v situacích, kdy se na jednání soutěžitele aplikuje právo komunitární (tzn. u správních deliktů s komunitárním prvkem), soutěžní úřad členského státu (popřípadě Komise) vždy použije hmotné právo dle Smlouvy ES a Nařízení Rady. Pokud se však jedná o řízení o správních deliktech bez komunitárního prvku vedené úřadem členského státu, na něhož má ono jednání dopad, aplikuje soutěžní úřad soutěžní právo vnitrostátní (hmotné i procesní), které může, ale také nemusí být slazeno s právem komunitárním.

Zvolení správného, odpovídajícího právního řádu je základním předpokladem pro vývoj celého řízení o zakázané dohodě či zneužití dominantního postavení. Soutěžitelé, kteří hodlají hájit svá práva, si musí zvolit správný právní řád a taktéž příslušný soutěžní úřad, než se začne jednáním, které je v rozporu se zákonem zabývat, musí vyřešit, s ohledem na který soutěžní řád právní řízení povede.

3 Dohody narušující soutěž

3.1 Pojem kartel

První jednání, jimž se zabývá zákon o ochraně hospodářské soutěže (konkrétně Hlava 2), je uzavírání dohod narušujících soutěž, které jsou v praxi běžně označovány jako dohody kartelové. Dohodou narušující hospodářskou soutěž se obecně rozumí ujednání mezi dvěma či více soutěžiteli, které je způsobilé narušit hospodářskou soutěž.⁷ Zákon o ochraně hospodářské soutěže definuje dohody narušující hospodářskou soutěž jako dohody mezi soutěžiteli, rozhodnutí jejich sdružení a jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě, které vedou nebo mohou vést k narušení hospodářské soutěže (§ 3 odst.1).

Dohody soutěžitelů (dle zákona dohody v užším smyslu) připomínají uzavírání právně vynutitelné běžné smlouvy podléhající sankcím, prostřednictvím které se soutěžitelé dohodou na předem stanoveném způsobu chování v budoucnosti.

Jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě jsou sice podobná jako dohody v užším smyslu, na rozdíl od těchto dohod se však účastníci nezavazují chovat v budoucnu určitým způsobem, ale koordinují spolu postup v závislosti na chování jiného soutěžitele, čímž snižují rizika soutěže.

Rozhodnutí sdružení soutěžitelů spočívá v příkázání nebo doporučení určitého stanoveného pravidla účastníkům sdružení orgánem reprezentujícím toto sdružení.

Každý ze tří uvedených způsobů jednání je v rozporu ze zákonem tehdy, je-li splněna materiální podmínka generální klauzule, srozumitelněji řečeno, pokud je jednání protisoutěžní. Protisoutěžností se má na mysli fakt, že dohoda způsobuje, nebo by mohla způsobovat negativní dopady na hospodářskou soutěž. U těchto dohod se z pohledu generální klauzule nerozlišuje, zda se jedná o dohody horizontální – uzavírané mezi soutěžiteli působícími na stejné úrovni trhu (konkurenti), nebo vertikální – uzavírané mezi soutěžiteli působícími na trhu na různé úrovni, tzn. mezi navzájem si nekonkurujícími soutěžiteli (nejčastěji vztah odběratel – dodavatel).

Nezákonné dohody nejsou ty, u kterých tak stanoví zákon nebo pro něž prováděcím právním předpisem Úřad pro ochranu hospodářské soutěže povolí výjimku (viz kap. 3.4 Výjimky z kartelu).

⁷ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 51.

3.2 Zakázané dohody

Dohody narušující hospodářskou soutěž můžeme rozdělit na ty, jenž zpravidla splňují materiální podmínku (tj. podmínka potenciálního narušení hospodářské soutěže) a jsou výslovně uváděné v právním předpisu (Zákon o ochraně hospodářské soutěže) a na ty, které v právním předpisu přímo uváděny nejsou (výslovně neuváděné) a jejich možná narušitelnost je tak posuzována vzhledem k dalším skutečnostem.

V § 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže je uveden demonstrativní výčet zakázaných dohod. Dle tohoto paragrafu zde patří dohody obsahující ujednání o:

- a) přímém nebo nepřímém určení cen, popřípadě o jiných obchodních podmínkách,
- b) omezení nebo kontrole výroby, odbytu, výzkumu a vývoje nebo investic,
- c) rozdělení trhu nebo nákupních zdrojů,
- d) tom, že uzavření smlouvy bude vázáno na přijetí dalšího plnění, které věcně ani podle obchodních zvyklostí a zásad poctivého obchodního styku s předmětem smlouvy nesouvisí,
- e) uplatnění rozdílných podmínek vůči jednotlivým soutěžitelům při shodném nebo srovnatelném plnění, jimiž jsou někteří soutěžitelé v hospodářské soutěži znevýhodněni,
- f) tom, že účastníci dohody nebudou obchodovat či jinak hospodářsky spolupracovat se soutěžiteli, kteří nejsou účastníky dohody, anebo jim budou jinak působit újmu (skupinový bojkot).

K tomuto výčtu dohod je opět třeba připomenout, že aby uvedené dohody bylo možné považovat za zakázané, musí vždy splňovat onu materiální podmínku alespoň potenciálního narušení soutěže.

3.2.1 Cenové kartely

Jednoznačně nejrozšířenějším typem zakázaných dohod jsou dohody o cenách, neboli cenové kartely. Tento druh dohod je považován za nejnebezpečnější, neboť při něm dochází k potlačování konkurence. Je zřejmé, že pokud soutěžitelé nabízejí svá plnění za stejných podmínek, konkurence existovat nemůže. Cílem horizontálního kartelu je dosažení společné nebo na základě předem stanovených podmínek odlišné ceny určitého druhu zboží. Kartely vertikální se týkají navazujícího prodeje (např. výrobce – velkoobchodník – maloobchodník) a jejich smyslem je stanovení ceny pro konečného spotřebitele. Jak zákon uvádí, zakázána je dohoda

jak o přímém, tak nepřímém určení cen. U nepřímého stanovení cen jde především o dohody o používání stejného kalkulačního vzorce, cenového rozpětí či systému slev.

3.2.2 Kartely o určení jiných obchodních podmínek

Kromě cenových kartelů zákon dle § 2 písm. a) dále zakazuje také dohody o jiných obchodních podmínkách, které jsou dalším typickým kartelem, ať už se jedná o dohodu horizontálního nebo vertikálního charakteru. U horizontálních dohod jde nejčastěji o ujednání mezi konkurenty o podmínkách poskytování zboží dalším subjektům trhu nebo o způsobu zvýhodňování svých obchodních partnerů. Tyto kartely jsou nespravedlivé jak ve vztahu k soutěžitelům působícím na trhu, tak k soutěžitelům na trh vstupujícím a samozřejmě i ke spotřebitelům. U vertikálních dohod dochází k domluvě mezi dodavatelem a odběratelem, díky které odběratel potvrzuje objednávky navazujícího odběratele pouze za takových podmínek, jaké stanovil dodavatel.

3.2.3 Kontrolní kartely

Dohody o omezení nebo kontrole výroby, odbytu, výzkumu, vývoje nebo investic, jinak řečeno kontrolní a restriktivní kartely, mezi sebou většinou uzavírají vzájemně si konkurující soutěžitelé za účelem zajištění zachování určité tržní pozice, pro případ, kdy dojde k neočekávanému negativnímu vývoji na trhu. Když se na tento kartel zaměříme detailněji, zjistíme, že důsledky z uzavření kontrolního či restriktivního kartelu jsou téměř totožné jako u cenových kartelů. Podstatou těchto dohod je většinou domluva mezi konkurenty o omezení své produkce nezávisle na vývoji poptávky. Takovéto jednání může zapříčinit převahu poptávky nad nabídkou, což účastníkům kartelu umožňuje zvyšovat ceny, i když se na těchto cenách společně vůbec nedomluvili. Je tedy evidentní, že zákon tímto zákazem soutěžitelům zabraňuje možné obcházení cenového kartelu. O vertikální kontrolní (restriktivní) kartel se jedná tehdy, když dodavatel stanoví odběrateli množství a druh zboží, které má na trh dodávat. Při uzavření těchto dohod s více odběrateli, by nastala situace stejná jako při uzavírání kontrolních horizontálních dohod.

3.2.4 Segmentační (rozdělovací) kartely

Dalším typem zakázaných dohod jsou ujednání o rozdělení trhu nebo nákupních zdrojů - tzv. segmentační kartely. Princip segmentačních kartelů je takový, že si účastníci dohody na relevantním trhu rozdělí již na trhu soutěžící i potenciální odběratelé a dodavatelé, a to z hlediska personálního, geografického (teritoriálního), ale také výrobního nebo časového.

3.2.5 Junktimační kartely

Zakázané jsou i tzv. junktimační kartely (junktimy – vázané obchody). Touto dohodou se soutěžitelé dohodnou na společném postupu při uzavírání smluv s třetími osobami takovým způsobem, že uzavření smluv s třetí osobou je spojeno s dalším plněním, které s předmětem smlouvy vůbec nesouvisí a třetí osoby tak nemohou uzavírat smlouvy pouze s takovým předmětem, o něhož měli prvotní zájem. Aby se jednalo o zakázaný junktimační kartel, předmětem smlouvy s třetí osobou musí být dva samostatné druhy zboží, mezi kterými není logická souvislost a není je z technického, zdravotního nebo bezpečnostního hlediska možné nabízet současně.⁸

3.2.6 Diskriminační kartely

Na základě diskriminační dohody zúčastnění soutěžitelé poskytují vůči třetím osobám při totéž plnění rozdílné podmínky, které jím způsobují znevýhodnění. Jinými slovy řečeno, soutěžitelé prostřednictvím této dohody spolupracují s třetími osobami za podmínek, které jsou pro třetí osoby tak nevýhodné, že o spolupráci přestanou mít zájem. Díky tomu si soutěžitelé upevňují svou pozici na trhu a zároveň omezují vstup nových soutěžitelů na trh. Nerovnocenné podmínky mohou spočívat například v ceně, dodacích podmínkách, množství či záručních podmínkách. K uzavíráním těchto dohod opět může docházet na horizontální i vertikální úrovni.

3.2.7 Bojkotové kartely

Bojkotové kartely jsou typem dohod, jejichž charakteristika je podobná dohodám diskriminačním, ale na rozdíl od nich soutěžitelé propojení dohodou nespolupracují s třetími osobami vůbec.

⁸ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 67.

3.3 Příklady výslovně neuváděných typů dohod

Kromě výslovně uvedených dohod, existuje také spousta dohod, které vyjmenovány v žádném právním předpise nenalezneme. Tyto typy dohod totiž materiální podmínku nemusí splňovat vždy. Záleží totiž na okolnostech, za nichž jsou uzavírány. Z velkého množství typů dohod výslovně neuváděných bych zmínil alespoň tyto:⁹

Dohody o výzkumu a vývoji - soutěžitelé se zaměří na oblast výzkumu či vývoje a využívají jejich výsledky, aniž by je zpřístupnili třetím osobám.

Dohody o specializaci – soutěžitelé si přestanou vzájemně konkurovat, díky tomu, že si rozdělí svou činnost.

Standardizační dohody – soutěžitelé se dohodnou na tom, že budou dodávat na trh zboží, které splňuje předem dohodnuté standardy. Dopad na tržní hospodářství je v tomto případě shodný s dopady u kontrolních kartelů.

Dohody o vzniku podnikatelských seskupení (tzv. pooly), jejichž vznik umožňuje seskupení soutěžitelů eliminovat konkurenci.

Jako podklad pro kvalifikaci dohod uzavíraných soutěžiteli slouží další dělení, které je více méně odrazem rozhodovací praxe soutěžních úřadů. Veškeré dohody splňující onu materiální podmínku narušování hospodářské soutěže, můžeme rozdělit na dohody vždy zakázané a dohody ostatní.

Dohody, které materiální podmínku splňují již uzavřením dohody, se řadí do první skupiny, tedy mezi dohody vždy zakázané. Toto uzavření dohody je pak důkazem toho, že se jedná o dohodu zakázanou a není tak potřeba dalšího dokazování. Oproti tomu u dohod ostatních je potřeba prokázat nejen, že k uzavření smlouvy došlo, ale také do jaké míry soutěž narušila nebo mohla narušit.

3.4 Výjimky z kartelů

U kterýchkoliv z výše uvedených zakázaných dohod (tzn. u dohod splňujících materiální podmínku), ať už se jedná o dohody vždy zakázané nebo dohody z kategorie ostatních, existuje možnost vyjmutí ze zákazu, jinak řečeno, je pro dohodu stanovena výjimka. Tato výjimka může buď vycházet přímo ze zákona nebo může být udělena Úřadem na ochranu hospodářské soutěže, čemuž odpovídá

⁹ Viz Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 68 – 73.

i rozdělení do dvou skupin - na výjimky zákonné a blokové. Raus a Neruda (2005) rozlišují tři možnosti zařazení zakázaných dohod zpět mezi dohody nezakázané.

3.4.1 Vyjmutí dohod ze zákazu podle jejich obsahu (zákonné výjimky)

K tomu, aby dohoda byla ze zákazu vyjmuta na základě jejího obsahu, musí splňovat tři podmínky, které jsou obsaženy v § 3 odst. 4 (respektive čtyři podmínky obsažené ve třech písmenech § 3 odst. 4 zákona). První z nich je, že dohoda musí přispívat ke zlepšení výroby nebo distribuce zboží, podpoře technického či hospodářského rozvoje. Je zcela jasné, že dohoda soutěž narušovat může, respektive vlastně musí, aby vůbec splňovala parametry zakázané dohody, ale zároveň musí mít na trh pozitivní dopad a současně okamžitý podíl na pozitivních dopadech této dohody musí být přenášen na spotřebitele.

Třetí podmínka říká, že dohoda může narušovat hospodářskou soutěž a také spotřebitelé určitým způsobem omezovat, avšak přípustná jsou jen taková omezení, která jsou nezbytná k dosažení cílů jmenovaných pod první podmínkou.

Poslední podmínkou pro možnost vyjmutí z dohod zakázaných je, že dohoda neumožní soutěžitelům vyloučit hospodářskou soutěž na podstatné části trhu zboží, jehož dodávka nebo nákup jsou předmětem dohody. To znamená, že dohoda nesmí účastníkům umožnit vyřazení jiného soutěžitele z hospodářské soutěže, pokud k tomu účastníci nemají racionální důvod (například snižování nákladů).

3.4.2 Vyjmutí dohod ze zákazu na základě pravidla „de minimis“ (bagatelní kartely)

Pokud uzavřené dohody nesplňují všechny čtyři výše uvedené podmínky, nemohou být ze zákazu vyjmuty na základě jejich obsahu. Stále je však možnost, že budou ze zákazu vyjmuty v důsledku aplikace pravidla „de minimis“. Tento způsob připadá v úvahu u soutěžitelů, kteří zaujímají na relevantním trhu bagatelní postavení. Posuzování bagatelních dohod se odvíjí od podílu účastníku dohody na relevantním trhu, přičemž pro bagatelní horizontální a vertikální dohody jsou stanovena odlišná kritéria.

Co se týče **horizontálních dohod**, jsou ze zákazu vyjmuty ty dohody, u nichž je společný podíl účastníků dohod na relevantním trhu nižší než 10%.

U **vertikálních dohod** jsou ze zákazu vyjmuty dohody, kde podíl soutěžitelů účastnících se dohody nepřesahuje na relevantním trhu 15 %.

Jako poslední variantu bagatelního kartelu zákon ještě uvádí dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců o prodeji nezpracovaných zemědělských komodit (§ 6 odst.1).

K těmto kritériím je ještě potřeba dodat, že vynětí na základě aplikace pravidla „de minimis“ se nevztahuje na cenové ani segmentační bagatelní kartely.

3.4.3 Vyjmutí dohod ze zákazu na základě obecné (blokové) výjimky

Třetím způsobem, kterým lze dosáhnout vyjmutí dohody ze zákazu, je použití některé z obecných výjimek. Tuto výjimku lze udělit v případě, že výhody pro jiné účastníky trhu, zejména pro spotřebitele, převažují nad možným narušením soutěže. Výjimka se na úrovni evropského soutěžního práva (komunitární blokové výjimky) uděluje prostřednictvím právního předpisu vydaného Radou nebo Komisí formou Nařízení a týká se všech dohod splňující podmínky, jenž jsou v tomto právním předpise uvedeny. Pro dohody narušující hospodářskou soutěž pouze na vnitrostátním trhu, může být udělena obecná výjimka vyhláškou vydanou Úřadem na ochranu hospodářské soutěže. Platnost udělené výjimky je shodná s dobou účinnosti právního předpisu, který výjimku povoluje. V praxi také nastávají situace, i když jen ojediněle, kdy určitá dohoda sice splňuje předpoklady obecné výjimky, ale kvůli k jejímu zvláštnímu obsahu či rozsahu, nebo k neobvyklé situaci na trhu narušuje hospodářskou soutěž v nepřípustné míře. V tomto případě Komise (Nařízení) nebo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (vyhláška) vydá rozhodnutí, na základě kterého výhodu z blokové výjimky odejme (tzv. negativní výjimka).

3.5 Řízení o kartelu

Řízení o tom, zda je uzavřená dohoda v rozporu se zákonem či nikoli, vede Komise nebo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (popřípadě soutěžní úřad v jiných členských zemích Evropské unie). Řízení se zahajuje na základě principu „ex offio“¹⁰, což znamená, že příslušný soutěžní úřad může řízení zahájit z vlastního přesvědčení. Komise nebo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže tedy řízení zahájí vždy, když zjistí, že se vyskytuje důvodné podezření z uzavření zakázané dohody narušující hospodářskou soutěž, přičemž tato dohoda nemůže být vyjmuta ze zákazu dle svého obsahu, aplikací pravidla „de minimis“, ani použitím obecné výjimky.¹¹

¹⁰ Latinský výraz ex offio znamená z úřední moci, povinnosti

¹¹ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 83.

Účastníky řízení jsou soutěžitelé (ve většině případů právnické osoby; fyzické osoby jen výjimečně), kteří jsou zúčastněni na dohodě, která je předmětem řízení. Všichni soutěžitelé, kteří tuto dohodu uzavřeli, nesou společnou odpovědnost.

Prokáže-li soutěžní úřad během řízení, že opravdu došlo k uzavření zakázané dohody, vydá rozhodnutí. Kromě toho, že danou dohodu zakáže, je soutěžní úřad také oprávněn soutěžitelům, kteří zakázanou dohodu podepsali, uložit sankci (pokutu). Žádný právní předpis přesnou výši pokuty neuvádí, zákon o ochraně hospodářské soutěže pouze uvádí dva možné způsoby stanovení horní hranice pokuty. Ta činí 10% čistého obrátu soutěžitele za poslední kalendářní rok, druhou variantou je hranice stanovena pevnou částkou, a to ve výši 10 milionů, přičemž druhá varianta se použije především u těch soutěžitelů, kteří nejsou založeni za účelem podnikatelské činnosti, tudíž nedosahují obrátu. Pokud sankce stanovená procenty z čistého obrátu nedosahuje částky 10 milionů, soutěžní úřad může využít horní hranice stanovené pevnou částkou. Při určení přesné výše pokuty musí brát soutěžní úřad ohled na závažnost, délku a opakovanost protiprávního jednání, případně na další skutečnosti jako například výše újmy ostatním spotřebitelům a soutěžitelům.

Řízení je ukončeno vydáním rozhodnutí, existuje však ještě jeden možný způsob ukončení řízení. Namísto vydání rozhodnutí může úřad účastníkům dohody uložit, aby splnili opatření, která byla v průběhu řízení navržena jeho účastníky, ale pouze za podmínky, že tato opatření reagují na výhrady k této dohodě a odstraňují závadný stav dohody.

3.5.1 Právní obrana proti rozhodnutí

Soutěžitelé, kterých se rozhodnutí týká, se mohou proti rozhodnutí soutěžního úřadu právně bránit v závislosti na tom, zda rozhodnutí vydala Komise nebo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Rozhodnutí Komise může být účastníky řízení a případně soutěžiteli, kteří jsou přesvědčení, že účastníky řízení měli být, i když nebyli, napadnuto žalobou u Soudu první instance. Toto rozhodnutí pak lze žalovat u Evropského soudního dvora, ten se však přezkumem rozhodnutí bude zabývat pouze v situacích, kdy by mohla být narušena jednotnost nebo součinnost komunitárního práva.

Pokud bylo rozhodnutí vydáno Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, je možné toto rozhodnutí napadnout rozkladem u předsedy soutěžního úřadu, jehož

rozhodnutí se považuje za rozhodnutí vydané v druhém, posledním stupni. Proti verdiktu předsedy Úřadu je možno podat žalobu u Krajského soudu v Brně, proti jehož rozhodnutí se účastníci mohou ohradit pouze u Nejvyššího správního soudu formou kasační stížnosti.

4 Monopolní a dominantní postavení a jejich zneužívání

4.1 Pojem zneužívání dominantního postavení

Zneužívání dominantního (nebo monopolního) postavení je druhým způsobem jednání, které narušuje volnou hospodářskou soutěž, ale narozdíl od kartelových dohod je úkonem pouze jednostranným.

4.2 Monopolní versus dominantní postavení

V názvu této kapitoly jsem zmínil dva typy postavení soutěžitelů na trhu. Využívání výhod, které plynou z pozice takového subjektu na trhu na úkor ostatních soutěžitelů nebo spotřebitelů je zákonem zakázáno. Tento zákaz se vztahuje jak na monopolního, tak na dominantního soutěžitele, i když v zákoně o ochraně hospodářské soutěže se o monopolním postavení a jeho zneužívání vůbec nehovoří. Důvodem je skutečnost, že v oblasti českého soutěžního práva s monopolním postavením nejsou spojovány jiné důsledky, než je tomu v případě dominantního postavení, tudíž pro monopolní postavení a jeho zneužití neexistuje žádný speciální právní předpis. Monopolní postavení je tak pro účely soutěžního práva považováno za typ dominantního postavení, platí pro něj stejné povinnosti a sankce. Veškeré informace, které v souvislosti s dominantním postavením dále uvedu, budou proto platné i pro postavení monopolní.

Následující charakteristika monopolního a dominantního postavení by měla odhalit, proč je možné pro účely soutěžního práva oba odlišné typy spojovat se stejnými důsledky.

Monopolní postavení na trhu zaujímá soutěžitel, který je na trhu sám a není tak vystaven působení tržních mechanismu, zejména konkurenci, která nemá možnost vstoupit na relevantní trhu z důvodu výskytu bariér. Těmito bariérami mohou být například patenty, udělování licencí, nedostatek přírodních zdrojů nebo příliš vysoký objem kapitálů potřebný pro zahájení činnosti v tomto odvětví (viz kap. 5.2 Řízení o spojování soutěžitelů). Skutečnost, že na relevantním trhu neexistuje ani potenciální konkurence, posouvá monopol do role jediného dodavatele výrobku. Na trhu s dokonalou konkurencí vyhledávají spotřebitelé přirozeně vždy zboží s nižšími cenami. Dojde-li ke zvýšení ceny určitého zboží u jednoho dodavatele, zvýší se poptávka po zboží stejného druhu u jiného dodavatele, který bude toto zboží

poskytovat za cenu nižší. Neexistence konkurence a vhodného substitutu umožňuje monopolnímu soutěžiteli zvyšovat cenu výrobku.

Definici dominantního postavení nalezneme v § 10 odst. zákona, ze kterého vyplývá, že soutěžitel v dominantním postavení oproti monopolu na trhu sice sám být nemusí, ale vliv konkurence na jeho tržní sílu je bezvýznamný, což tomuto soutěžiteli (více soutěžitelům, pokud se jedná o společnou dominanci) umožňuje se chovat nezávisle na ostatních soutěžitelích a spotřebitelích.

Dominantní postavení soutěžitele může být jak na nabídkové, tak i poptávkové straně trhu (dokonce i na obou stranách zároveň). V praxi se nejčastěji setkáváme se subjekty s v dominantním postavení na nabídkové straně. Dominantní postavení na straně poptávky umožňuje subjektu, který se v něm nachází, jednat na trhu nezávisle na jiných odběratelích a svých dodavatelích. Základním a velice podstatným rysem souvisejícím s oběma typy nedokonalé konkurenčních tržních struktur je, že soutěžitelé v tomto postavení mají schopnost svými rozhodnutími ovlivňovat tržní cenu.

Rozhodujícím kritériem pro posouzení, v jakém se soutěžitel nachází postavení, je tedy tržní síla. Úřad tržní sílu posuzuje podle tržního podílu soutěžitele (soutěžitelů) v určitém období a podle dalších ukazatelů jako jsou hospodářská a finanční síla soutěžitele, stupeň vertikální integrace soutěžitelů, struktura trhu, velikost tržních podílů konkurentů nebo právních, ekonomických a jiných bariér vstupu na trh pro další soutěžitely (viz kap. 5.2 Řízení o spojování soutěžitelů).

V § 10 odst. 3 zákona je uvedeno, že za dominantní se nepovažuje postavení soutěžitele (soutěžitelů), který ve zkoumaném období dosahuje na trhu menší než 40% podíl, pokud není podle jmenovaných ukazatelů prokázán opak.

Tržní podíl se vždy zkoumá vzhledem k relevantnímu trhu a za určité časové období (nejčastěji účetní období), přičemž žádným právním předpisem není určena hranice tržního podílu, která by byla pro určení dominantního postavení rozhodující.

I když takováto tržní struktura tržnímu hospodářství rozhodně nepřispívá, samotné dominantní (monopolní) postavení nelegální není, neboť jej žádný zákon nezakazuje, v rozporu se zákonem je však zneužívání tohoto postavení.

V § 11 odst. 1 je uveden demonstrativní výčet jednání soutěžitelů, které se považují za zneužívání dominantního postavení. Jedná se o:

- a) přímé nebo nepřímé vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, zvláště vynucování plnění, jež je v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění,
- b) vázání souhlasu s uzavřením smlouvy na podmínku, že druhá smluvní strana odebere i další plnění, které s požadovaným předmětem smlouvy věcně ani podle obchodních zvyklostí nesouvisí,
- c) uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, jimiž jsou tyto účastníci v hospodářské soutěži znevýhodňováni,
- d) zastavení nebo omezení výroby, odbytu nebo výzkumu a vývoje na úkor spotřebitelů,
- e) dlouhodobé nabízení a prodej zboží za nepřiměřeně nízké ceny, které má nebo může mít za následek narušení hospodářské soutěže,
- f) odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat.

4.3 Nepřiměřené podmínky

Přímé a nepřímé vynucování nepřiměřených obchodních podmínek v rámci smluv s jinými účastníky trhu je nejčastější způsob zneužití dominantního postavení. Podstatou takového jednání je využívání svého postavení vůči svým obchodním partnerům k prosazení výhodnějších smluvních podmínek výrazně poškozujících tyto partnery, přičemž smluvní podmínky jsou značně rozdílné od podmínek na jiných srovnatelných trzích.

K nepřímému vynucování dochází tehdy, když soutěžitel výslovně uvádí, že neakceptuje-li obchodní partner stanovené podmínky, dominant obchod odmítne. U nepřímého vynucování při nesouhlasu s podmínkami dominantní subjekt obchod neodmítne, ale zhorší podmínky v jiné oblasti obchodního vztahu. Nejběžnějším typem nepřiměřených podmínek bývá nepřiměřeně vysoká (nebo naopak v případě

dominance na straně odběratele nepřiměřeně nízká cena), ale i jiné obchodní podmínky, např. nepřiměřeně krátká záruční doba, riziko škody atd.

4.4 Vázané obchody

Dominantní subjekt zneužívá svého postavení také tehdy, podmiňuje-li dodání určitého zboží současně dodáním zboží jiného, přičemž tyto dva druhy zboží spolu, ani podle zvyklostí v odvětví vzájemně nesouvisí. Účelem takového jednání je většinou vytlačit konkurenci a tím získat dominantní postavení i na dalším relevantním trhu. Dalším možným záměrem soutěžitele může být zvýšení možností pro odbyt špatně prodejného zboží.

4.5 Diskriminace

Rozdílné uplatňování podmínek vůči jiným obchodním partnerům při shodném (srovnatelném) plnění je dalším typem zneužívání dominantního postavení. Tyto rozdílné podmínky mohou spočívat v ceně, záruce, dodacích podmínkách apod.

4.6 Omezování výroby, odbytu a obchodování

Princip tohoto zneužití dominantního postavení spočívá v tom, že dominant omezuje výrobu, odbyt nebo technický rozvoj na úkor spotřebitele. Díky dominantnímu postavení může soutěžitel tímto jednáním zapříčinit převis poptávky nad nabídkou a tím pádem zvyšování ceny nebo omezování dodávek na trh a následně zpětné nasycení trhu těmito dodávkami, tentokrát již za vyšší cenu. Protisoutěžním by toto jednání nebylo na trhu s dostatečnou konkurencí soutěžitelů, neboť by chybějící nabídka byla dorovnána ostatními konkurenty. U soutěžitelů s dominantním postavením se však o zneužití jeho postavení jednat může, protože omezení výroby mu ve výsledné fázi umožňuje zvyšovat ceny bez ohledu na ostatní subjekty trhu, což samozřejmě vede k poškozování spotřebitelů.

4.7 Predátorské ceny

Dlouhodobě nabízená nízká cena za prodej zboží, která může z důvodu její nepřiměřeně nízké výše narušit hospodářskou soutěž (tzv. dumping), je označována jako predátorská. Co je cílem prodeje za predátorské ceny je jasné - dominant se tímto snaží o vytlačení ostatní konkurence, v jejichž silách není takto nízké ceny nabízet. Snižování počtu konkurentů na trhu přináší zvýšení poptávky po zboží

dominanta, což mu zajišťuje lepší postavení na trhu. Za nepřiměřeně nízkou cenu se považuje cena nižší než průměrné variabilní náklady na výrobu zboží, popřípadě nižší než průměrné variabilní náklady a současně nižší než průměrné celkové náklady.¹² Rozbor celkových nákladů podniku pro určení výše nákladu na výrobu určitého výrobku je velmi obtížný, proto se tento typ zneužití dominantního postavení prokazuje jen stěží.

4.8 Neumožnění přístupu k zařízení

Existují také situace, kdy se na trhu nachází infrastrukturní nebo jiné zařízení, nezbytné pro působení subjektu na trhu, a zároveň není k tomuto zařízení možné vystavět další, protože to neumožňují okolnosti (fyzikální, ekonomické, právní povahy). Nezbytnými zařízeními se mají na mysli telekomunikační sítě, zařízení pro dopravu elektrické energie, vody, tepla, plynu apod. O zneužití dominantního postavení se pak jedná, odmítne-li dominant umožnit přístup jiným soutěžitelům k těmto zařízením. Jelikož není možné bez používání tohoto zařízení na trhu soutěžit, protože žádné alternativní zařízení na trhu neexistuje, odmítnutím přístupu k takovému zařízení dominant zamezí vstupu ostatních subjektů na trh (jedná se o tzv. privilegovaný přístup dominanty). Dominant musí své zařízení ostatním soutěžitelům zpřístupnit, ti však za užívání zařízení musí zaplatit patřičnou kompenzaci (pokud to po nich dominant požaduje). V opačném případě by dominantní subjekt jednal v rozporu se zákonem.

4.9 Výslovně neuváděné typy zneužití dominantního postavení

Vedle výše uvedených typů zneužití dominantního postavení existují ještě další jednání soutěžitelů, které v demonstrativním výčtu zákona ani čl. 82 Smlouvy ES nenalezneme, ale přesto vedou k narušení hospodářské soutěže. Mezi typy zneužití dominantního postavení jsou tato jednání zařazena prostřednictvím soudní judikatury na základě rozhodovací praxe. Patří zde například:¹³

- **bojkot** - dominant se snaží vytlačit konkurenta z trhu a získat tak jeho tržní podíl tím, že vyzývá své obchodní partnery, aby s tímto konkurentem (či jiným soutěžitelem) neobchodovali;

¹² Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 120.

¹³ Raus, D., Neruda, R., *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*, s. 122 – 123.

- **výhradní obchodování** - dominant uzavírá smlouvy s partnery za podmínky, že odběratelé (dodavatelé) budou odebírat zboží pouze od něj (dodávat pouze jemu). Snahou dominanty je opět vytlačení konkurence z trhu, ale narozdíl od bojkotu není výhradní obchodování zaměřeno proti konkrétnímu konkurentovi (soutěžiteli), ale proti konkurenci obecně;
- **užívání věrnostních rabatů** - zneužití se stejným účelem a dopady na soutěž jako výhradní obchodování. Dominant poskytuje rabaty a slevy, které však nejsou odvozeny od množství odebíraného zboží. Smyslem tohoto jednání je opět zajištění výhradního obchodování s určitými odběrateli (dodavateli);
- **zneužití práv k duševnímu vlastnictví** - dominantní subjekt znemožňuje vytvoření nového typu výrobku tím, že neposkytne licenci k duševnímu vlastnictví jinému subjektu, ačkoliv k tomu nemá objektivní důvod;
- **jednání quiet life** - jde o případy, kdy hrozí v důsledku nečinnosti dominanty odběratelům nebo spotřebitelům škoda, přičemž dominant nevyvine úsilí potřebné k prevenci této škody, i když to lze po něm požadovat;
- **odmítnutí poskytnutí nezbytných informací** - bránění přístupu k informacím o technologiích používaných dominantem, které jsou pro další subjekty nezbytné pro poskytování služeb, přestože jsou tyto subjekty schopny za získání informací adekvátně zaplatit;
- **křížové subvencování** - za nelegální je podle soudní judikatury považováno rovněž jednání, kdy subjekt, působící na více souvisejících trzích, ze zisků dosahovaných na trhu, kde má dominantní postavení financuje činnosti na souvisejícím trhu, kde se v takovém postavení nenachází. Tato praktika mu umožňuje dosahovat lepšího postavení i na trhu souvisejícím.

4.10 Řízení o zneužívání dominantního postavení

Pravidla pro řízení o zneužití dominantního postavení, od zahájení, přes průběh, až po jeho ukončení, jsou podobná jako pro řízení o kartelových dohodách. Řízení jsou rovněž zahajována ex offio Komisí nebo Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, tedy na základě důvodného podezření ze spáchání protisoutěžního jednání, o jehož existenci je soutěžní úřad přesvědčen na základě sledování situace nebo prozkoumání podnětu, jež mu byl doručen.

Účastníky řízení jsou jen soutěžitelé podezřelí ze zneužití dominantního postavení, jinak řečeno soutěžitelé, kteří dosahují tržní síly odpovídající

dominantnímu postavení a jejichž jednání je v souvislosti se zneužitím dominantního postavení předmětem řízení. Většinou je účastníkem řízení jeden soutěžitel, (pokud se nejedná o zneužití kolektivního dominantního postavení), neboť poškození soutěžitelé či spotřebitelé, ani ten, kdo podal podnět k zahájení řízení, účastníky řízení o zneužití dominantního postavení nejsou.

Podobně jako řízení o zakázaných dohodách, i řízení o zneužívání dominantního postavení může být zakončeno řádně, tzn. vydáním rozhodnutí, anebo alternativním způsobem, kdy soutěžní úřad soutěžiteli přikáže, aby splnil opatření, které bylo v průběhu řízení soutěžitelem navrženo. Pokud se pomocí důkazu (ať už předkládaných úřadem pro dokázání správního deliktu, nebo předkládaných soutěžitelem pro dokázání jeho nevinu) neprokáže, že vyšetřovaný subjekt není v dominantním postavení, nebo že se v dominantním postavení nachází, ale nechoval se způsobem, kvůli kterému bylo řízení zahájeno, nebo se v dominantním postavení sice nachází, ale tímto jednáním nezpůsobil újmu jiným subjektům, má k tomuto jednání racionální důvod nebo by takhle jednal i kdyby se v dominantním postavení nenacházel, vydá soutěžní úřad rozhodnutí s verdiktem potvrzujícím jeho zneužití dominantního postavení.

Jiný způsob ukončení řízení spočívá v uložení splnění opatření, jenž nahrazují vydání rozhodnutí, protože splněním těchto opatření zaniká důvod pro vydání rozhodnutí o zneužití dominantního postavení. Z toho vyplývá, že aby byla navrhovaná opatření shledána jako dostatečná, musí jejich splněním dojít k nápravě závadného stavu a zároveň musí být řešení přijatelné pro všechny soutěžitele.

Potvrdí-li soutěžní úřad zneužití dominantního postavení, je oprávněn spolu s vydáním rozhodnutí uložit soutěžiteli, který se provinil, pokutu (sankci). Ani zde však není přesná výše pokuty určena žádným právním předpisem a stejně jako u sankcí za uzavření kartelové dohody, je i zde zákonem určena pouze horní hranice pokuty, která činí 10 milionů Kč u soutěžitelů nezaložených za účelem podnikání nebo částka odpovídající 10% z čistého obrátu soutěžitele. Při udělování pokuty soutěžní úřad přihlíží i k okolnostem – především k závažnosti, opakovanosti nebo délce nelegálního jednání či rozsahu újmy způsobené ostatním subjektům.

4.10.1 Právní obrana proti rozhodnutí

Pro možnosti právní obrany soutěžitelů proti vydanému rozhodnutí platí stejná pravidla jako u zakázaných dohod. Proti vydání rozhodnutí Komise se subjekt

(subjekty), jehož jednání je označeno jako zneužívání dominantního postavení, může bránit žalobou rozhodnutí u Soudu první instance, rozhodnutí Soudu první instance je potom soutěžitel oprávněn napadnout u Evropského soudního dvora, který však může rozhodnutí Soudu první instance zkoumat pouze tehdy, má-li za to, že by jinak mohla být dotčena jednotnost nebo součinnost komunitárního práva.

Proti rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže lze podat rozklad u předsedy Úřadu. Pokud by se některý ze soutěžitelů domníval, že byla vydáním rozhodnutí úřadu omezena jeho práva, může rozhodnutí předsedy Úřadu napadnout u Krajského soudu v Brně, který rozhodnutí přezkoumává. Proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně existuje možnost podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.

5 Spojování soutěžitelů

5.1 Pojem spojování soutěžitelů

Třetím druhem soutěžního jednání, pro něhož byla v rámci soutěžního práva vytvořena právní úprava jak na úrovni komunitárního (články č. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství a Nařízení Rady), tak na úrovni českého vnitrostátního práva (zákon o ochraně hospodářské soutěže), je spojování soutěžitelů. Spojování soutěžitelů (respektive přeměňování soutěžitelů všeobecně) není žádným právním předpisem zakázáno, proto se s různými přeměnami podniků v praxi setkáváme poměrně často a nejedná se o nic nelegálního. V zákoně o přeměnách obchodních společností a družstev¹⁴ se můžeme dočíst, že k přeměně obchodních společností může dojít fúzí v podobě splynutí nebo sloučení, převodem jmění na společníka, rozdělením, nebo změnou právní formy společnosti. Z pohledu soutěžního práva nás však bude zajímat jen první z uvedených případů přeměny - fúze.

Dle § 12 odst. 1 až 5 zákona o ochraně hospodářské soutěže se pro účely zákona za spojení soutěžitelů (tzv. koncentrace) považuje fúze dvou a více dříve samostatně na trhu působících soutěžitelů, nabytí podniku soutěžitele nebo jeho části soutěžitelem jiným, vznik společné kontroly nad soutěžitelem, a také získání kontroly jednou nebo více osobami, které nejsou podnikateli, ale kontrolují již alespoň jednoho soutěžitele, anebo jestliže jeden nebo více podnikatelů získá možnost přímo nebo nepřímo kontrolovat jiného soutěžitele. Tento výčet možností spojování soutěžitelů (podniků) většině nezaujatých řekne jen málo co, proto se jednotlivými způsoby vzniku koncentrací budu zabývat podrobněji.

Pro snadnější interpretaci zákona rozdělím spojování soutěžitelů do dvou skupin – na spojení podniků úplnou koncentrací a spojení podniků neúplnou koncentrací. Ke spojení podniků **úplnou koncentrací** může dojít následujícími třemi způsoby:

- fúzí dvou a více soutěžitelů, kteří před spojením působili na trhu samostatně,
- nabytím podniku soutěžitele nebo jeho části soutěžitelem jiným na základě smlouvy nebo dražby

¹⁴ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách společností a družstev je účinný od 20.července 2009. Tento zákon nahrazuje úpravu přeměn společností v obchodním zákoníku (§ 69 až 69h).

- vznikem soutěžitele, který je společně kontrolován více soutěžiteli (společně kontrolovaný podnik)

Fúze soutěžitelů se může uskutečnit ve formě sloučení nebo splynutí. Při fúzi obchodních společností sloučením přechází obchodní jmění na nástupnickou společnost, dochází-li k fúzi obchodních společností splynutím, přechází jmění společností na nově vzniklou obchodní společnost.

Nabytí podniku se může uskutečnit na základě smlouvy, dražby nebo dalšími způsoby, přičemž obchodní jmění přechází opět na nabyvatele.

Poslední variantou úplné koncentrace je vznik společné kontroly soutěžitele, která může být založena kdykoliv po dobu trvání kontrolovaného soutěžitele, nebo může existovat již při jeho samotném vzniku. V druhém případě se pak hovoří o tzv. společně kontrolovaném podniku, který musí dlouhodobě plnit všechny funkce samostatné hospodářské jednotky (§ 12 odst. 5 zákona). K problematice společně kontrolovaného podniku je ještě nutné dodat, že založení společně kontrolovaného podniku nesmí vést ke koordinaci soutěžního jednání kontrolujících osob, mohlo by se totiž jednat o formu zakázané dohody.

Vymezení **neúplné koncentrace** je obsaženo v § 12 odst. 3 zákona. Ke spojení soutěžitelů neúplnou koncentrací dochází při převzetí kontroly nad jiným podnikem jedním nebo více nepodnikatelskými subjekty za podmínky, že subjekt, který kontrolu přebírá, již alespoň jeden podnik kontroluje. Druhou možností je převzetí kontroly podnikatelským subjektem, aniž by subjekt musel již alespoň jeden podnik kontrolovat.

Subjekt může dle § 12 odst. 3 nabýt kontroly buď nabytím vlastnických práv, to znamená především získáním účastnických cenných papírů, obchodních či členských podílů [písm. a)] nebo na základě smlouvy [písm. b)] (např. ovládací smlouva, smlouva o nájmu podniku nebo tzv. převod hlasovacích práv).

Kromě demonstrativního výčtu typů spojení soutěžitelů v zákoně dále nalezneme i negativní vymezení koncentrace (§ 12 odst. 7 a 8). Za spojování soutěžitelů zákon tedy naopak nepovažuje:

- přechodnou účast banky v právnické osobě po dobu záchranné operace nebo finanční rekonstrukce této osoby (nejdéle na 1 rok)
- přechodné získání podílu soutěžitele jiným soutěžitelem, jehož předmětem podnikání je obchodování s cennými papíry, pokud tento nabyvatel získá podíl jen za účelem jeho prodeje a zároveň nevykonává hlasovací práva spojena

s těmito podíly s cílem určit nebo ovlivnit soutěžní chování kontrolovaného soutěžitele

- přechod některých působností statutárních orgánů soutěžitelů na osoby vykonávající činnost podle zvláštních právních předpisů (např. likvidátor, insolvenční správce)

Jak už jsem zmínil na začátku této kapitoly, spojování soutěžitelů je obecně povoleno, proto povolení spojení soutěžního úřadu podléhají jen některé koncentrační procesy. Rozhodujícím kritériem tentokrát není podíl soutěžitelů na trzích, ale jejich čistý obrat, jak na českém trhu, tak na trhu celosvětovém.

Čistý obrat soutěžitele představuje čistý obrat dosažený soutěžitelem při činnosti, která je jeho předmětem činnosti nebo čistý obrat dosažený při činnosti, k níž byl soutěžitel založen, není-li soutěžitel podnikatelem. Spojení soutěžitelů podléhá povolení Úřadu, překročí-li některou ze dvou zákonem stanovených minimálních hranic obratu. Jednou minimální hranicí je výše 1,5 miliardy Kč, která je mezníkem pro celkový čistý obrat, jehož dosáhli všichni spojující se soutěžitelé za poslední účetní období na trhu České republiky, za předpokladu, že minimálně dva z těchto soutěžitelů dosáhli za poslední účetní období rovněž na trhu České republiky čistého obratu vyššího než 250 mil. Kč. Druhá hranice je stanovena opět na částce 1,5 miliardy Kč a povolení Úřadu podléhají ta spojení soutěžitelů, u nichž tuto výši na českém trhu překročí:

- v případě fúze alespoň jeden soutěžitel,
- v případě nabytí podniku nabyvatel,
- v případě vzniku neúplné koncentrace kontrolovaný podnik a
- v případě vzniku společně kontrolovaného podniku alespoň jeden ze soutěžitelů vytvářejících společně kontrolovaný podnik

a zároveň je čistý obrat, kterého dosáhl za poslední účetní období na celosvětovém trhu další spojující se soutěžitel vyšší než 1,5 miliardy Kč.

U druhé hranice se tedy bere v potaz jednak čistý obrat dosažený na trhu České republiky a jednak čistý obrat dosažený na celosvětovém trhu. Pro oba tyto obraty je rozhodující částka 1,5 miliardy Kč.

5.2 Řízení o povolení spojení soutěžitelů

Řízení o povolení má dvě fáze a zahajuje se na základě návrhu podaného společně soutěžiteli, pokud se jedná o spojování soutěžitelů fúzí, nabyvatelem

při spojení soutěžitelů převodem podniku, nebo soutěžitelem, který má možnost získat kontrolu nad podnikem. Při vzniku společně kontrolovaného podniku podávají návrh všichni zakladatelé. Návrh musí obsahovat odůvodnění a další náležitosti stanovené vyhláškou Úřadu. Zahájení řízení o povolení spojení oznamuje Úřad v Obchodním věstníku.

V první fázi Úřad rozhoduje o tom, zda spojení vůbec podléhá jeho povolení. Pokud spojení povolení nepodléhá, a také pokud podléhá, ale Úřad spojení povolí, neboť tímto spojením nehrozí podstatné narušení hospodářské soutěže, oznámí Úřad své rozhodnutí ve lhůtě třiceti dnů od zahájení řízení. Zjistí-li Úřad, že by spojením mohlo dojít k podstatnému narušení hospodářské soutěže, vydá účastníkům řízení oznámení o pokračování v řízení taktéž do 30 dnů a řízení tímto vstupuje do druhé fáze. Jestliže Úřad rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě nevydá, má se za to, že spojení povolil. Pokud se Úřad domnívá, že by spojení soutěžitelů mohlo podstatně narušit hospodářskou soutěž, může v řízení o návrhu na povolení spojení pokračovat dále (pak je však povinen vydat své rozhodnutí o návrhu do pěti měsíců ode dne zahájení řízení), nebo může za podmínek vyplývajících z Nařízení o fúzích požádat Komisi, aby se řízení a posouzení spojení ujala sama.

Při posuzování o tom, zda by mohlo spojením dojít k podstatnému narušení soutěže, se dle § 17 zákona bere ohled hlavně na zachování a rozvoj hospodářské soutěže, na strukturu trhů, kterých se spojení může dotknout, vývoj poptávky a nabídky na těchto trzích a překážky vstupu na ně pro jiné soutěžitelé, hospodářskou a finanční sílu a podíl na trhu spojujících se soutěžitelů, možnost volby dodavatelů a odběratelů spojujících se soutěžitelů, dále potřeby a zájmy spotřebitelů, výzkum a vývoj prospěšný spotřebiteli a zároveň nebránící účinné soutěži. Pro rozhodnutí Úřadu o návrhu jsou stěžejní ukazatele míry narušení soutěžního prostředí jako celku, teprve po nich se přihlíží i k hlediskům sledujícím obecné zájmy spotřebitelů.

Podíl spojujících se soutěžitelů na relevantním trhu

Hlavním kritériem při posuzování, zda spojení soutěžitelů povede k zesílení dominantního postavení, je tržní podíl. Tento ukazatel však pro účely spojování soutěžitelů nemá vždy dostatečnou vypovídající hodnotu, proto je nezbytné brát v úvahu i další ukazatele míry narušení hospodářské soutěže.

Hospodářská a finanční síla

Z ustanovení zákona nelze jasně zjistit, co si pod pojmem hospodářská či finanční síla představit, proto se chápání tohoto pojmu odvíjí spíše z rozhodovací praxe Úřadu. Za hospodářskou sílu se dá považovat souhrn soutěžních výhod, které vyplývají z velikosti soutěžitele, což v rámci problematiky spojování soutěžitelů úzce souvisí s tržní pozicí soutěžitelů.¹⁵ Těmito výhodami mohou být například vlastnictví průmyslových práv, lepší technologická úroveň, lepší přístup ke vstupním surovinám, velká výrobní kapacita apod.

Výhoda finanční síly spočívá v možnostech přístupu k finančním zdrojům. Snadnější přístup ke zdrojům představuje pro soutěžitele výraznou výhodu a po spojení soutěžitelů s velkou finanční silou, může tento fakt vést k zastrašení potenciální konkurence, která hodlá vstoupit na trh (vznik bariér vstupu na trh).

Překážky (bariéry) vstupu na trh

K zachování a rozvíjení účinné hospodářské soutěže je nutná existence dalšího předpokladu a tím je otevřenost trhu. Vznik překážek vstupu na relevantní trh znemožňuje jiným soutěžitelům vstup do odvětví, proto musí Úřad při posuzování návrhu o spojování soutěžitelů vždy k této skutečnosti přihlížet. Na trhu s výskytem bariér by spojení vedlo k zesílení dominantního či monopolního postavení. Tyto překážky vstupu na trh lze dělit z několika hledisek, nejčastější a dle mého názoru i nejjasnější, je dělení na překážky právní (administrativní), hospodářské (ekonomické) a technické.¹⁶

Zásadními překážkami vstupu na trh jsou jednoznačně překážky **ekonomické** povahy, které se odvíjí od nákladů spojených se vstupem na trh (např. pro vybudování vlastního distribučního kanálu). Často se v praxi stává, že vstup do odvětví je pro podnik náročný nejen z hlediska finančního, ale také investičního, neboť proniknutí na trh často vyžaduje vynaložení nevratných investic (např. na výzkum a vývoj) a právě riziko ztráty vynaložených investic může soutěžitele od vstupu na trh odradit.

Právní bariéry představují různé druhy omezení, která vyplývají z právních předpisů. Tato omezení způsobují mezi soutěžiteli již na trhu působícími

¹⁵ Dvořák, S., *Kontrola spojování soutěžitelů*, s. 63.

¹⁶ Dvořák, S., *Kontrola spojování soutěžitelů*, s. 64 – 66.

a novou potenciální konkurencí nerovnost, neboť ztěžují nebo dokonce znemožňují vstup na trh. Administrativními omezeními mohou být například patenty znemožňující napodobování výrobků, udělování živností, licencí, technické normy na výrobky, předpisy bránící vstupu zahraničních subjektů na trh, cla a kvóty dovozu apod.

Nedostupnost technologie či know-how, potřebných pro vstup na trh, jsou pro soutěžitele překážkou **technického** charakteru. Zmíněná nedostupnost může samozřejmě souviset jak s právními, tak s hospodářskými překážkami, poněvadž technologie pro výrobu určitého zboží bývají často chráněny patenty a přitom samotný vývoj této technologie bývá finančně velmi nákladný.

Úřad je povinen návrh zamítnout vždy, mohlo by-li vznikem koncentrace dojít k podstatnému narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu. Aby tedy k zamítnutí došlo, musí buď existovat kauzalita (podstatné narušení soutěže musí být následkem spojení), nebo velmi vysoká pravděpodobnost podstatného narušení hospodářské soutěže. Podstatným se myslí narušení trvalé, nezvratné a výrazně ohrožující existenci soutěže na relevantním trhu, které by mohlo vzniknout zejména posílením dominantního postavení spojujících se soutěžitelů.

Při posuzování možných důsledků spojení soutěžitelů Úřad nezkoumá pouze rozsah negativních dopadů na hospodářskou soutěž, ale hodnotí zároveň i pozitivní účinky spojení. V situaci, kdy pozitivní dopady převyšují ty negativní, Úřad spojení povolí, neboť toto spojení je pro soutěž naopak prospěšné.

Úřad také může spojení povolit spolu s určením podmínek nebo omezení, které musí spojující se soutěžitele splnit, aby ke spojení mohlo dojít.

Další možností povolení spojení je podmíněním splnění závazků, které soutěžitelé navrhli před zahájením nebo v průběhu řízení s cílem zachování účinnosti hospodářské soutěže.

Když provedeme shrnutí, soutěžní úřad má čtyři možnosti, jak se k návrhu na povolení spojení postavit:

1. Rozhodne, že spojení povolování vůbec nepodléhá, to v praxi znamená, že může ke spojení dojít bez souhlasu Úřadu,
2. Spojení povolí, je-li přesvědčen, že nedojde k narušení soutěže
3. Spojení povolí podmíněčně
4. V případě, že by spojení mělo za následek podstatné narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu, spojení nepovolí.

Účastníky řízení jsou logicky soutěžitelé, o jejichž právech a povinnostech se má v řízení jednat. Účastníkem řízení může být i subjekt, jehož práva a povinnosti mohou být rozhodnutím Úřadu dotčeny, jestliže tento subjekt o přiznání účastníka požádá Úřad před ukončením řízení.

5.2.1 Sankce

Stejně jako za uzavírání zakázaných dohod či zneužívání dominantního postavení, je i v případě spojení soutěžitelů oprávněn Úřad v některých situacích soutěžitele sankcionovat.

Úřad může soutěžiteli uložit pokutu až do výše 10 milionů Kč nebo 10 % čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední kalendářní rok za porušení povinností stanovených zákonem. Mezi tyto povinnosti patří dle § 15 odst. 2 povinnost podat návrh na povolení spojení a dle § 18 odst.1 zákaz uskutečňování spojení soutěžitelů před právní mocí rozhodnutí Úřadu. Na zákaz uskutečňovat spojení před právní mocí rozhodnutí Úřadu o povolení spojení může být udělena výjimka (dle § 18 odst.3), a to tehdy, když by v důsledku neuskutečňování spojení účastníkům řízení nebo jiným osobám hrozila závažná škoda nebo újma. Tato žádost na povolení výjimky musí být podána písemně společně s návrhem na povolení spojení nebo v průběhu řízení.

Za nesplnění vykonatelného rozhodnutí je Úřad oprávněn soutěžiteli uložit pokutu do výše 1 000 000 Kč, kterou může uložit i opakovaně.

Dalšími pokutami může být soutěžitel postižen, pokud Úřadu včas neposkytne požadované, úplné, pravdivé a správné podklady a informace, nevydá požadované záznamy nebo neumožní jejich prověření nebo se jakýmkoli způsobem odmítne podrobit šetření – pokuta do 300 000 Kč [§ 22 odst.1 písm. a)]. Ten, kdo se bez závažných důvodů nedostaví k nařízenému ústnímu jednání nebo odmítne svědčit či jinak ztěžuje postup řízení, může být sankcionován do výše 100 000 Kč [§ 22 odst.1 písm. b)].

Mimo udělení pokuty, má Úřad možnost rozhodnout o uložení opatření nezbytných k obnovení účinné soutěže na relevantním trhu (tzv. nucená dekoncentrace). Opatření připadá v úvahu tehdy, zjistí-li Úřad, že ke spojení soutěžitelů došlo bez pravomocného rozhodnutí Úřadu nebo ke spojení došlo bez podání návrhu na zahájení řízení, pokud tomu tak být mělo. Opatřeními jsou zejména uložení povinnosti prodat podíly, podnik nebo jeho část; zrušit smlouvu,

kteřou ke spojení došlo nebo další opatření, ale vždy pouze taková, která směřují k obnovení účinné soutěže.

K uložení pokuty má Úřad k dispozici tříletou subjektivní a desetiletou objektivní lhůtu. Pokutu tedy musí uložit do tří let ode dne, kdy zjistil porušení povinnosti nebo nesplnění zákazu a do deseti let ode dne, kdy k porušení zákazu nebo nesplnění povinnosti došlo.

5.2.2 Právní obrana proti rozhodnutí

Proti rozhodnutí Úřadu o nepovolení spojení je k dispozici pouze jediný řádný opravný prostředek – rozklad, který může podat účastník řízení do 15 dnů ode dne, kdy písemně obdržel rozhodnutí úřadu. Rozklad proti rozhodnutí o povolení spojení může být podán také jinými účastníky řízení než zúčastněnými soutěžiteli. Není-li rozkladu orgánem rozhodujícím v prvním stupni vyhověno, rozhoduje o rozkladu předseda Úřadu na základě návrhu rozkladové komise. Rozhodnutí předsedy Úřadu je konečné.

Méně častou, nicméně možnou právní obranou, je použití mimořádných opravných prostředků, pomocí nichž lze především podat podnět k přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení nebo k obnově řízení.

5.2.3 Zrušení rozhodnutí o povolení spojení

I přesto, že Úřad jednou rozhodne o povolení spojení, může později opětovně toto rozhodnutí zrušit. K tomu je Úřad oprávněn, zjistí-li, že učinil rozhodnutí na základě podkladů, údajů či informací, za které odpovídali účastníci řízení a které uvedly Úřad v omyl. Rozhodnutí o povolení může Úřad zrušit také, když účastníci řízení neplní podmínky či závazky, kterými bylo povolení podmíněno. Řízení o zrušení pravomocného rozhodnutí však není možné zahájit po uplynutí jednoho roku od okamžiku, kdy Úřad rozhodné skutečnosti zjistil, nebo po uplynutí pěti let od doby, kdy k těmto skutečnostem došlo.

6 Uplatňování zákona o ochraně hospodářské soutěži v praxi

6.1 Uzavírání kartelových dohod

V kapitole č. 3 jsem se zabýval problematikou dohod narušujících soutěž, takzvanými kartely. Jak jsme se mohli z této kapitoly dovědět, uzavírání dohod, jenž vedou k narušení soutěže, je, až na výjimky vyplývající ze zákona nebo výjimky udělené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, zakázáno.

Těžko říct, zdali z důvodu špatné prokazatelnosti takového jednání, nebo z důvodu hrozících nemalých pokut za porušení zákona, se alespoň v České republice s uzavíráním kartelů setkáme jen zřídka. Přesto však Úřad již několik jednání soutěžitelů podezřelých z uzavření zakázané dohody zkoumal.

Kartel čerpacích stanic

Nejčastěji diskutovaným odvětvím hospodářské soutěže ČR v souvislosti s kartelovými dohodami je provozování čerpacích stanic, konkrétně prodej pohonných hmot čerpacích stanic. Velmi často slycháváme, že dochází ke zvyšování cen pohonných hmot u čerpacích stanic z důvodu zvýšení ceny ropy či zvýšení spotřební daně. Jsou ale zmíněné aspekty vždy pravým důvodem pro růst cen pohonných hmot? Někdy se spekuluje o tom, že provozovatele čerpacích stanic mají mezi sebou uzavřeny skryté kartely, proto se nebojí zvyšovat ceny, i když ve skutečnosti zvýšení cen ropy na zvýšení cen pohonných látek kolikrát až tak velký vliv nemá. Myslím si, že tyto spekulace jsou na místě, neboť podle mého názoru k tajným dohodám mezi provozovateli čerpacích stanic určitě dochází.

Tyto relativně časté diskuze medií a občanů, podpořené chováním šesti společností v roce 2001, daly podnět k zahájení řízení z důvodu podezření z koordinace ceny těchto společností i Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Společnosti Agip, Aral, Benzina, ConocoPhillips, OMV a Shell společně v květnu 2001 zdražily zhruba o korunu cenu benzínu a až do listopadu společně tuto cenu udržovaly navzdory klesající prodejní ceně benzínu.

Řízení o kartelu bylo v září roku 2002 ukončeno vydáním rozhodnutí Úřadu s verdiktem, který potvrdil jednání ve vzájemné shodě společností s určováním prodejní ceny benzínu. Za porušení zákazu jednání ve vzájemné shodě Úřad všem účastníkům dohody udělil pokutu ve výši 20 až 98 miliónů Kč. Všichni účastníci

řízení, tedy všech šest společností provozujících čerpací stanice, podali proti rozhodnutí Úřadu rozklad, přičemž námitky s návrhem na zrušení rozhodnutí těchto účastníků řízení byly ve směř stejné. Námitky se vztahovaly především ke geografickému a věcnému vymezení relevantního trhu a z procesního hlediska se účastníkům nelíbilo, že jím z důvodu možnosti prozrazení obchodního tajemství ostatních účastníků řízení a ostatních soutěžitelů nebylo umožněno nahlédnout do spisů, jenž sloužily jako podstatné důkazní prostředky. Jelikož Úřad rozkladu v prvním stupni řízení nevyhověl, přešlo rozhodování o rozkladu do druhého stupně řízení, do rukou předsedy Úřadu. Ten rozhodnutí Úřadu v souvislosti s podanými námitkami opětovně prozkoumal a nakonec dal účastníkům řízení za pravdu. Rozhodl o zrušení rozhodnutí a navrácení problému k novému projednání zpět orgánu prvního stupně. Celý problém prošel prozkoumáním Úřadu znovu a ten opět dospěl ke stejnému závěru - účastníci řízení se dopustili správního deliktu jednání ve vzájemné shodě pro určení cen pohonných hmot a udělil pokuty v rozmezí od 20 do 98 miliónu Kč. Všichni účastníci podali proti rozhodnutí opět rozklad, který následně řešil předseda Úřadu. Předseda tentokrát rozhodnutí (s malou úpravou formulace) potvrdil. Proti rozhodnutí předsedy o rozkladu podali účastníci řízení žalobu ke Krajskému soudu v Brně. Soud rozhodnutí předsedy Úřadu rozsudkem v roce 2006 zrušil a vrátil k dalšímu řízení. Proti rozhodnutí soudu podal Úřad kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Nejvyšší správní soud kasační stížnosti o tři roky později vyhověl, rozhodnutí Krajského soudu zrušil a vrátil k novému projednání. Dnes máme rok 2010 a tento případ nebyl stále uzavřen.

Uvedený příklad dokazuje hned dvě věci. Tou první je, že prokázání, zda k uzavření kartelové dohody, ať už se jedná o dohodu v užším smyslu, jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě nebo rozhodnutí sdružení soutěžitelů, je v praxi dost obtížné. V podstatě vždy, když k takovému uzavření dojde, neexistuje žádná písemná smlouva o této dohodě. Sepsáním takové písemné smlouvy by vlastně účastníci byli proti sobě, protože by jejím uzavřením jen stvrzovali své nelegální chování. Kartelové dohody mívají ve většině případů charakter neoficiální ústní dohody či porozumění a jsou tak jen odrazem společného chování některých konkurentů, jako tomu bylo v případě šestice provozovatelů čerpacích stanic.

Druhou věcí, pro kterou je tento příklad důkazem, je rozhodovací doba správních orgánů. I když k onomu pravděpodobně zakázanému jednání došlo v roce 2001, ani po devíti letech není stále případ uzavřen. Ačkoliv je Česká republika již téměř šest

let členem Evropské unie, co se týče soudních, nebo spíše správních procesů obecně, nachází se naše země pořád hodně pod úrovní Evropské unie. Jsem si vědom toho, že není ve spoustě případů jednoduché zjistit skutečnost a nesprávné rozhodnutí správních orgánů může mít špatné následky někdy i pro celou soutěž, ale dle mého názoru u nás často převažují zbytečná byrokratická opatření, která se bohužel projevují i v oblasti soudnictví.

Kartel OPEC

Následující kartel s trhem České republiky sice přímo nesouvisí, pro zajímavost se však o něm zmíním, neboť tento kartel nepřímo ovlivňuje některá odvětví trhu všech vyspělých zemí světa a v konečné fázi vlastně také trh České republiky. Jedná se o celosvětově známý kartel, který je zcela legální. Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC z angl. Organization of the Petroleum Exporting Countries) je mezinárodní organizace sdružující 13 zemí vyvážejících ropu. Cílem organizace je koordinace tvorby cen ropy a regulace těžebních kvót pro členské země a také finanční pomoc rozvojovým zemím. OPEC je vlastně cenový kartel, jehož účastníci zajišťují polovinu z objemu vývozu ropy a jednu třetinu veškeré ropné produkce, což jim umožňuje ovlivňovat světové ceny ropy, potažmo i pohonných hmot. Přestože je moc hýbat svou ropnou politikou celým světem velmi výrazná, žádná z největších světových velmocí či organizací prozatím nenašla odvahu vhodným způsobem regulovat jednání, které je ve většině zemí světa nelegální a kartel OPEC je tak stále uznávanou organizací, která je dokonce chráněna americkými zákony zahraničního obchodu.

6.2 Zneužívání dominantního postavení

Přestože je pro svobodné fungování tržního hospodářství nejlepší samozřejmě tržní struktura s dokonalou konkurencí (tato struktura je spíše teoretická), se soutěžiteli v dominantním nebo dokonce i v monopolním postavení se setkáme i na českém trhu, a to především v podobě státních podniků.

ČEZ

Nejznámějším a nejjednoznačnějším monopolním soutěžitelem je společnost ČEZ, a.s. (dále jen „ČEZ“), která je mateřskou společností skupiny ČEZ zahrnující dalších 92 společností distribuujících elektřinu v Polsku a Balkánských státech. ČEZ

je svou povahou tzv. monopolem přirozeným. Přirozený monopol se vyskytuje nejčastěji v oblastech ekonomiky, kde je k činnosti potřeba určité přenosové sítě (potrubí, kabely, dráty apod.) Produkce určitého výrobku (služby) v tomto odvětví jedním soutěžitelem je méně nákladná, než produkce stejného množství stejného výrobku více soutěžiteli. Podle uvedené charakteristiky tedy společnost ČEZ přirozeným monopolem beze sporu je, a to monopolem z velké části státním (konkrétně 69,369 % vlastní MFČR). Fakt, že společnost ČEZ je přirozeným monopolem nemění nic na tom, že i pro ní platí veškerá pravidla hospodářské soutěže a postihy za její případné narušování, vycházející ze zákona o ochraně hospodářské soutěže. Díky monopolnímu postavení a neexistenci vhodných substitutů totiž i zde hrozí neúměrné zvyšování ceny produktů. I tak velký státní podnik jako je ČEZ po dobu svého fungování využil svého postavení na úkor ostatních subjektů trhu a jednal tak v rozporu se zákonem.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se musel v roce 2006 zabývat chováním, kterým se ČEZ dopustil zneužití dominantního postavení na poptávkové straně trhu. Nelegální jednání spočívalo v uplatňování rozdílných podmínek při srovnatelném plnění. Konkrétně se jednalo o uplatnění odlišného cenového vzorce bez objektivních důvodů a o rozdílnou délku období platnosti smluv vůči společnosti Sokolovská uhelná, která je dodavatelem hnědého uhlí. Společnost ČEZ si svou chybu uvědomila a během řízení navrhla závazky, které hodlala splnit pro zajištění ochrany hospodářské soutěže. Antimonopolní úřad vydáním rozhodnutí uložil ČEZu splnit navržená opatření, která povedou k odstranění závadného stavu a ČEZ tak vyvázl z řízení bez pokuty.

Další případ týkající se této společnosti v souvislosti se zneužitím dominantního postavení, sice mimo území České republiky, tedy na jiném relevantním trhu, ale pro příkladnost ho považuji za vhodné uvést, je porušení pravidel hospodářské soutěže v Bulharsku. Bulharský antimonopolní úřad udělil ČEZu v roce 2008 pokutu ve výši 1,1 miliónů leva (skoro 15 miliónů korun) za zneužití dominantního postavení na místním trhu. Protimonopolní komise obvinila ČEZ z poškozování zájmů spotřebitelů kvůli zvýšení ceny za opětovné připojení do sítě, nezajištění stabilních dodávek elektřiny a změnou měsíčního vyúčtování na vyúčtování tříměsíční.

České dráhy

Bez zneužití dominantního postavení se neobešlo ani podnikání dalšího státního podniku – České dráhy, a.s (dále jen „České dráhy“). V roce 2008 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a následně také předseda Úřadu Martin Pecina svými rozhodnutími potvrdili zneužití dominantního postavení ze strany Českých drah. Této společnosti byla udělena nejvyšší pokuta v historii České republiky, která činila 270 miliónů korun, za porušení jak českého, tak i komunitárního práva. Dle tohoto rozhodnutí České dráhy v letech 2003 až 2007 bez objektivních důvodů uplatňovaly rozdílné podmínky vůči svým odběratelům, čímž se dopustily zneužití dominantního postavení v podobě diskriminace. Rozdílné podmínky spočívaly v odlišné ceně za služby železniční nákladní dopravy u srovnatelných přeprav, rozdílné výši marže a dále rozdílné výše objemů přepravovaného zboží, kterého musel odběratel dosáhnout, aby získal slevu, a také rozdílné poskytování slev zboží. Výhodnější podmínky České dráhy poskytovaly odběratelům, kteří měli možnost nechat si přepravovat zboží konkurenčními podniky. Díky tomu, že České dráhy poskytovaly svým vybraným odběratelům plnění za ceny výrazně nižší než ostatním odběratelům, utvrzovaly si obchodní vztahy se svými stálými odběrateli a naopak způsobili újmu konkurenci, v jejichž silách nebylo možné provozovat cenovou politiku, jakou nasadily České dráhy. České dráhy tímto jednáním nepřímo poškozovaly i konečné spotřebitelé, protože vysoké ceny zboží prodávaného odběratelům se promítly i do prodejních cen zboží těchto odběratelů. Velkého znevýhodnění svých konkurentů se dopustily České dráhy v roce 2006 a 2007, kdy bezdůvodně odmítly svým nejbližším konkurenčním podnikům, společnosti SPEDIT-TRANS, a.s. a ŠPED-TRANS Levice, a.s. uzavírání smluv o zákaznickém tarifu a přikázali jim platit stoprocentní zálohy na poskytované služby, což mělo za výsledek faktické odmítnutí obchodu s těmito společnostmi a podstatné zhoršení postavení těchto společností na trhu.

Student Agency

Jeden z doposud neuzavřených případů je z počátku roku 2008. Antimonopolní úřad zahájil na vlastní podnět řízení se společností Student Agency, s.r.o. (dále jen „Student Agency“), která je poskytovatelem autobusové dopravy v České republice. Úřad vede řízení se společností Student Agency kvůli podezření ze zneužití dominantního postavení, kdy údajně došlo k poškození konkurenční společnost ASIANA, protože společnost Student Agency zlevňovala jízdenky na spoje, které se

uskutečňovaly ve stejnou dobu jako spoje na stejné trase u konkurenční společnosti, přičemž jízdné na této trase v jinou dobu bylo normálně poskytováno za cenu vyšší. Toto jednání je podle konkurenční společnosti ASIANA v rozporu se zákonem, neboť se jedná o nasazení dumpingové ceny. Celá situace je o to zapeklitější, že není jasné, zda společnost Student Agency na trhu vůbec zaujímá dominantní postavení, poněvadž v opačném případě se o narušování soutěže jednat nemůže. Při současném množství společností, zabývajících se autobusovou dopravou, samozřejmě Student Agency na celém trhu mít dominantní postavení v žádném případě nemůže, za dominantní však může být shledáno jeho postavení, pokud Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vymezí jako relevantní trh spoj mezi Prahou a Brnem, na kterém k extrémnímu zlevnění jízdenek došlo.

Telekomunikace

Ve skutečnosti se nejčastěji zneužívání dominantního postavení dopouštějí poskytovatelé telekomunikačních služeb, což možná částečně plyne i z jejich společné dominance, kdy se ve snaze předběhnout ostatní konkurenci dopouštějí narušování soutěže.

Kontroverzní případ, docela připomínající poměry v Kocourkově, se týká právě provozovatelů mobilních sítí. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2002 udělil pokutu ve výši 48 miliónů korun společnosti Eurotel Praha, a.s. (sít' „Eurotel“, nyní Telefónica O2 Czech Republic, a.s.) a 15 miliónů korun společnosti RadioMobil, a.s (telefonní sít' „Paegas“, dnes T-Mobile Czech Republic, a.s.). Tyto společnosti se zneužití dominantního postavení dopustily společně tím, že za hovory zákazníků uskutečňované mezi těmito poskytovateli účtovali částku daleko nižší než při hovorech do sítě nového konkurenta na trhu - společnosti Český mobil, a.s (sít' „Oskar“, dnes Vodafone Czech Republic, a.s.). V této době se obě společnosti nacházely v kolektivní dominanci, neboť tržní podíl Eurotelu činil 50% a Paegasu 43%, nicméně v roce 2000, respektive 2001, české právo ještě nebylo v souladu s právem komunitárním a tak z právního hlediska společná dominance ještě neexistovala a soutěžitelem v dominantním postavení byl podle zákona ten, kdo na trh produkoval alespoň 30 % stejného či vzájemně zastupitelného zboží, což tehdy oba soutěžitelé splňovali. Úřad dospěl k závěru, že účastníci řízení takovým jednáním způsobili konkurenci nově vstupující na trh (tzn. společnosti Český mobil) újmu a zhoršily její možné postavení v hospodářské soutěži, neboť z důvodu

vysokých cen se uskutečnilo méně hovorů do sítě provozované společnosti Český mobil.

Výše pokuty je ve srovnání s výše uvedenými případy narušování hospodářské soutěže podstatně nižší. Je to mu tak mimo jiné proto, že Úřad při stanovení pokuty zohlednil ochotu obou účastníků řízení své chování napravit, a navíc, v porovnání například s Českými drahami, zisky společností poskytujících telekomunikační služby nebyly v tehdejší době tak velké a proto příliš vysoká pokuta by mohla mít likvidační charakter.

Jak už je tomu u nás zvykem, aby se spor jen tak jednoduše nedočkal rozuzlení, Eurotel podal stížnost u Nejvyššího správního soudu, který ale v roce 2005 pokutu pro obě hříšné společnosti potvrdil. Eurotel i Paegas následně pokutu uhradily, nicméně Eurotel se boje nevzdal a nakonec spor s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže vyhrál. Eurotel totiž podal stížnost dokonce k Ústavnímu soudu, který v roce 2007 pokutu zrušil s odůvodněním, že Úřad při udělení pokuty nepostupoval v souladu se zákonem a navíc pokutu udělil až po překročení roční lhůty pro udělení. Stát tak musel 48 i 15 miliónovou pokutu, nyní již společnosti Telefónica O2 a T-Mobile, vrátit zpět.

Antimonopolní úřad na konci roku 2009 vydal prohlášení v němž potvrdil, že při opětovném prošetření případu dospěl ke stejnému závěru jako před léty, tedy že Eurotel i Paegas se dopustily zneužití dominantního postavení. I přesto znovu musím zdůraznit, že Eurotel i Paegas spor se společností Český mobil opravdu vyhráli, protože z důvodu vypršení lhůty pro udělení sankce už ani jeden ze soutěžitelů postihován být nemůže.

Podle mého názoru zde rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bylo z hlediska posuzování, zda se jedná či nejedná o zneužití dominantního postavení, naprosto správné. Myslím si, že, když soutěžitel vstupuje na trh, kde dva působící soutěžitelé mají dohromady 93% podíl a mají tedy jednoznačně dominantní postavení, zvýšením cen hovorů do sítě nového konkurenta oproti cenám hovorů do sítí soutěžitelů již na trhu působících, nově na trh vstupujícímu soutěžili značně tento vstup na trh ztěžují či možná dokonce znemožňují, což ve výsledné fázi vede nejen k poškození tohoto soutěžitele, ale také spotřebitelů. Postihy za takovéto protisoutěžní jednání by měly být hodně přísné.

Celý průběh tohoto případu a hlavně jeho konečný výsledek jsou opět jen důkazem neúplnosti, nedokonalosti a někdy snad i neracionálnosti naší legislativy.

6.3 Spojování soutěžitelů

Třetí rozsáhlou oblastí hospodářské soutěže je problematika spojování soutěžitelů. Jak už jsem zmínil, s uzavíráním kartelových dohod se setkáme na Českém trhu jen výjimečně, se zneužitím dominantního postavení pak častěji. Fúzování podniků, narozdíl od předešlých dvou chování, je v hospodářské soutěži běžný jev. Cílem spojování podniků je získání silnějšího postavení na trhu, ale vždy do takové míry, kdy spojení nevede k narušení hospodářské soutěže. Ve skutečnosti se hrozba narušení hospodářské soutěže vyskytuje tehdy, pokud v důsledku spojení soutěžitelů dochází ke vzniku dominantního postavení na trhu. Je pak vždy na posouzení antimonopolního úřadu, zda takové spojení povolí nebo nikoliv. V praxi obvykle Úřad spojení povoluje, často však povolení bývá podmíněno závazky spojujících se soutěžitelů.

Pojišťovny

Příkladem spojování soutěžitelů, o kterém jsme mohli nedávno slyšet, obzvláště zajímavým na Moravskoslezsku, je fúze dvou velkých pojišťoven – Hutnické zaměstnanecké pojišťovny a zdravotní pojišťovny AGEL. Na základě návrhu o povolení spojení Úřad zahájil správní řízení a po prozkoumání aktuální situace vydal rozhodnutí, ve kterém účastníkům řízení sdělil, že jejich spojení nepodléhá povolení Úřadu, protože společný obrat obou účastníků nedosáhl zákonné částky 1,5 miliardy Kč a zároveň ani jeden ze soutěžitelů nedosáhl obrátu 250 miliónů Kč. Úřad při posuzování spojení do obrátu podniků nezapočítal obrat dosažený z uskutečňování veřejného zdravotního pojištění, neboť tuto činnost nepovažuje za ekonomickou. K fúzi podniků tedy došlo, a to zrušením pojišťovny AGEL bez likvidace s přechodem veškerého obchodního jmění na Hutnickou pojišťovnu, čímž vznikla nová pojišťovna s více než 400 klienty.

Pro přesnost a úplnost ještě musím dodat, že nově vzniklá Hutnická pojišťovna již dnes funguje jako Česká průmyslová zdravotní pojišťovna, protože ji roku 2009 Ministerstvo zdravotnictví ČR povolilo spojení s Českou národní zdravotní pojišťovnou a 1.10.2009 tak vznikla třetí největší pojišťovna u nás.

7 Závěr

Když provedeme srovnání všech tří forem protisoutěžního jednání, kterým se věnuje zákon o ochraně hospodářské soutěže, zjistíme, že princip poslední z těchto způsobů jednání, tedy spojování soutěžitelů, je přece jen v něčem odlišný od dvou zbývajících. Zatímco uzavírání zakázaných dohod a zneužívání dominantního postavení je jednání vždy v rozporu se zákonem, tudíž protisoutěžní, spojování podniků obecně nelegální není, avšak v některých situacích tento proces vyžaduje povolení, protože by spojením mohlo dojít ohrožení hospodářské soutěže. Stejně tak, když dojde k uzavření kartelové dohody nebo soutěžitel zneužívá svého dominantního (monopolního postavení) na úkor jiného soutěžitele či spotřebitele, přichází na řadu automaticky řízení (pokud Úřad dospěje k podezření z takového jednání) a posléze sankce ze strany soutěžního úřadu, u spojování podniku je postup odlišný. Vznik spojení soutěžitelů je předpokladem toho, aby bylo Úřadem zahájeno řízení. Na spojování soutěžitelů tak nelze, narozdíl od uzavírání zakázaných dohod a zneužívání dominantního postavení, aplikovat všechny principy kartelového práva.

Jednou z hlavních zásad tržního ekonomického systému je svobodné fungování hospodářské soutěže založené převážně na tržní samoregulaci. Z toho vyplývá, že v zájmu zachování tržní svobody, by zásahy státu do hospodářství měly být co nejmenší.

Smyslem ochrany hospodářské soutěže v oblasti zakázaných dohod a zneužití dominantního postavení je zabránit výskytu chování, které brání svobodnému rozvoji trhu, protože ztěžuje konkurentům přístup na trh nebo zhoršuje jejich postavení a znevýhodňuje jiné subjekty trhu, například spotřebitelé.

Úkolem právní úpravy v oblasti spojování soutěžitelů je udržovat účinnost hospodářské soutěže, ale na druhé straně příliš nezasahovat do soutěžního chování soutěžitelů.

I po šesti letech členství v Evropské unii není ještě český právní řád v podobě zákona o ochraně hospodářské soutěže zcela zharmonizován s komunitárním právem ES. Tento zákon tvoří jakýsi právní rámec ochrany hospodářské soutěže, ve skutečnosti však často rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ale také Komise či soudů vycházejí z rozhodovací praxe.

Seznam použité literatury

Monografie

BĚHAN, Petr. *Dominantní postavení na trhu a jeho zneužití*. 1.vyd. Praha: PROSPEKTRUM Praha, 2002. 192 s. ISBN 80-7175-112-X

BĚHAN, Petr. *Komunitární právní úprava zneužití dominance, kartelových dohod a veřejných podpor a její vývoj ve světle rozhodovací praxe*. 1.vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008. 276 s. ISBN 978-80-87071-67-0

BEJČEK, Josef; BĚLOHLÁVEK, Alexander; GODICKÝ, Pavel; KERNBACHOVÁ, Marcela. *Základy obchodního práva pro ekonomy*. Ostrava, 2002. 276 s.

DVOŘÁK, S. *Kontrola spojování soutěžitelů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 111 s. ISBN 80-7179-783-9

JUREČKA, Václav; JÁNOŠÍKOVÁ, Ivana a kol. *Mikroekonomie*. 1.vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2007. 327 s. ISBN 80-248-0910-9

RAUS, David; NERUDA, Robert. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*. 1. vyd. Brno: CP Books, a.s., 2005. 359 s. ISBN 80-251-0394-3

Právní předpisy

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách společností a družstev

Elektronické zdroje

Internetové stránky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Dostupné z WWW:

<<http://www.compet.cz/>>. [cit. 2010-04-27]

Internetové stránky Wikipedia. Dostupné z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>

České dráhy zaplatí rekordní pokutu za zneužití dominantního postavení. *Naše peníze.cz : ekonomické zpravodajství* [online]. 13.5.2009 [cit. 2010-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/ceske-drahy-zaplati-rekordni-pokutu-za-zneuzeni-dominantniho-postaveni-4902>>. ISSN 1802-4556

ČTK. Bulharsko pokutovalo ČEZ za zneužití dominance na trhu. *Www.novinky.cz* [online]. 31.12.2009 [cit. 2010-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.novinky.cz/ekonomika/157207-bulharsko-pokutovalo-cez-za-zneuzeni-dominance-na-trhu.html>>

ČTK. NSS vrátil do hry pokutu 313 miliónů za kartel čerpacích stanic. *České noviny.cz: zpravodajský server ČTK* [online]. 31.12.2009 [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nss-vratil-do-hry-pokutu-313-milionu-za-kartel-cerpacich-stanic/414368&id_seznam=816>. ISSN 1213-5003.

DAN, Weil. If OPEC Is a Cartel, Why Isn't It Illegal?. *Www.newsmax.com* [online]. 25.11. 2007 [cit. 2010-04-25]. Dostupný z WWW: <http://newsmax.com/Newsfront/opec-cartel-illegal/2009/12/12/id/341497>>

HLADKÁ, Lucie. Kolektivní dominance. *Www.epravo.cz* [online]. 17.4.2009 [cit. 2010-04-27]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/kolektivni-dominance-55792.html>> ISSN 1213-189X.

MORÁVEK, Daniel. Zneužila firma Student Agency svého dominantního postavení?. *Podnikatel.cz* [online]. 27.6.2008, [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <http://www.podnikatel.cz/clanky/zneužila-firma-student-agency-sveho-postaveni/>>

POSPÍŠIL, Aleš. Eurotel zhřešil, O2 unikne bez trestu. *Www.mobilmania.cz* [online]. 23.12.2009 [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <http://www.mobilmania.cz/clanky/eurotel-zhresil-o2-unikne-bez-trestu/sc-3-a-1124173/default.aspx>> ISSN 1214-1887

Seznam použitých zkratek

angl.	anglického
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
EU	Evropská Unie
ES	Evropské společenství
kap.	Kapitola
Komise	Komise Evropské Unie
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
Rada	Rada Evropské unie
zák.	zákon
Úřad	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne.....

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....